

Prof. Hylke Vandenbussche
Katholieke Universiteit Leuven

Vennootschapsbelasting in Europees perspectief

Vennootschapsbelasting in Europees perspectief

Prof. Hylke Vandenbussche
Katholieke Universiteit Leuven

Auteurs

Hylke Vandenbussche is verbonden aan de Faculteit Economie en Toegepaste Economie van de Katholieke Universiteit Leuven. Haar voornaamste onderzoeksdomeinen zijn bedrijfsbelastingen in een EU context, kredietbeperkingen en investeringsgedrag en, het meten van productiviteit en marktmacht. Hylke Vandenbussche is lid van het Wetenschappelijk Comité van 'The European Trade Study Group' en is extern fellow van 'The Center for Economic Policy Research' te Londen.

hylke.vandenbussche@econ.kuleuven.ac.be

ISSN nummer 1780-9525

Hylke Vandenbussche

Vennootschapsbelasting in Europees perspectief

Beleidsnota nr. 7 / April 2005

Wettelijk depot D/2005/10.346/4

Inhoudstafel

Auteur	2
Ten geleide	5
Samenvatting en belangrijkste conclusies	7
Lijst met afkortingen	9
1. Probleemstelling	10
2. De relatieve positie van België inzake vennootschapsbelasting	11
2.1 Rangschikking van EU landen volgens STR en ETR	11
2.2 De evolutie van STRs en ETRs voor de EU landen	15
2.3 Is de daling in STR groter geweest in de buurlanden van de nieuwe lidstaten?	18
3. Betalen multinationals minder belastingen dan Belgische bedrijven?	21
3.1 Inleiding	21
3.2 Hoe meten we effectieve belastingdruk?	21
3.3 De belastingdruk van multinationals versus Belgische bedrijven: een analyse	21
3.4 Empirisch model om de effectieve taksvoet te verklaren	22
4. Multinationals en taksconcurrentie in Europa	31
5. Algemene conclusies	34
Referenties	36

Ten geleide

“Cadeau’s voor de ondernemingen”, zo luidt in nogal wat kringen de commentaar telkens één van de Belgische regeringen plannen ontvouwt om de vennootschapsbelasting te verminderen. Zeker anno 2005 getuigt dergelijke commentaar van een ideologische oubolligheid die nog moeilijk te vatten valt en/of van een gebrek aan inzicht in het sociaal-economisch gebeuren dat, zo mogelijk, nog veel moeilijker te vatten valt.

De redenen waarom een vermindering van de belasting op winsten die ondernemingen maken nogal wat zinvolle karakteristieken vertoont, liggen eigenlijk voor de hand. Ten eerste leidt een verhoogde netto-winstgevendheid tot financieel stabielere ondernemingen daar via winstreserveringen het eigen vermogen versterkt wordt. Ten tweede, betere winstcijfers verhogen het investeringspotentieel van de bedrijven. Ten derde, een lagere winstbelasting verbetert de rendabiliteitsperspectieven van individuele investeringsprojecten. Hoeft nog benadrukt te worden dat rendabele investeringen dé wissel zijn op toekomstige, duurzame tewerkstelling én op financieringsstromen voor het onderhoud van de sociale zekerheid en de welzijnssector? M.a.w. een grote investeringsvolume levert een rechtstreekse en onmisbare bijdrage aan de structurele gezondheid van de openbare financiën. De dynamiek van een vrije markteconomie dwingt ondernemers en managers tot een efficiënt en creatief gebruik van lagere vennootschapsbelasting.

De voorliggende studie van Hylke Vandenbussche, hoogleraar economie aan de KU Leuven, gaat dieper in op diverse aspecten van de vennootschapsbelasting en dit zowel in Belgisch als in Europees verband. De verhitte discussie rond het concurrentievermogen van de Europese economieën en recente initiatieven rond verlaging van de vennootschapsbelasting in Duitsland maken dat de analyse gemaakt door Vandenbussche in opdracht van VKW Metena naadloos inspeelt op de brandende actualiteit.

De waarheid wordt absoluut geen geweld aangedaan wanneer we stellen dat de analyse van professor Vandenbussche diverse nieuwe inzichten in deze materie aanreikt. De ‘executive summary’ vooraan in de tekst en de algemene conclusies achteraan zijn voldoende duidelijk om ook de lezer die – jawel, de nooit aflatende tijdsschaarste is ook ons bekend – slechts enkele minuten aan deze paper wil besteden, een perfect inzicht in de belangrijkste conclusies van deze omstandige studie te bieden.

We kunnen ons hier dan ook beperken tot de ons inziens twee belangrijkste conclusies van voorliggende analyse. Ten eerste, in termen van de feitelijke aanslagvoet in de vennootschapsbelasting behoort België, ondanks veel politieke retoriek die het tegendeel beweert, nog altijd tot de zwaarst taxerende landen van de EU. We moeten enkel Italië laten voorgaan. Die zware aanslagvoet kost ons elk jaar opnieuw massa’s investeringen én jobs. Ten tweede, zeker inzake vennootschapsbelasting zijn alle Belgen duidelijk niet gelijk voor de wet. Met name filialen van buitenlandse concerns blijken volgens de analyse van Vandenbussche systematisch minder vennootschapsbelasting te betalen dan Belgische ondernemingen.

Het is onze stellige overtuiging dat het voorliggend studiewerk niet enkel boeiende inzichten biedt in de materie van de vennootschapsbelasting maar tevens kant en klare recepten aanreikt om tot een oordeelkundiger beleid te komen.

Johan Van Overtveldt
Directeur VKW Metena

Samenvatting en belangrijkste conclusies

Deze studie analyseert en kwantificeert het belang van de vennootschapsbelasting voor België. We bekijken het belang van de winstbelasting voor het aantrekken van buitenlandse investeerders en voor de locatie van Belgische dochterondernemingen in het verruimde Europa van de EU25. Veel te vaak wordt bij dit soort discussies in de pers verwezen naar één of enkele casussen of gevalstudies van bedrijven. Het beleid afstemmen op basis van informatie over enkele gevallen kan gevaarlijk zijn. De bedoeling van deze studie is een tegengewicht te bieden door middel van berekeningen en analyses op basis van enkele duizenden firmagegevens. Deze studie is de eerste in haar soort voor België en toont duidelijk aan dat taksconcurrentie in Europa wel degelijk bestaat en implicaties heeft voor België. De studie bestaat uit drie grote analytische blokken.

In een eerste blok (paragraaf 2) bekijken we de evolutie van de officiële taksvoeten over het voorbije decennium voor alle huidige EU 25 lidstaten. We bekijken in het bijzonder de positie van België t.o.v. de ons omringende landen en t.o.v. de nieuwe EU lidstaten uit Centraal en Oost Europa. Naast de evolutie van de *officiële aanslagvoeten* (Statutory Tax Rate, STR) op winsten, bekijken we ook de evolutie van de *effectieve/feitelijke taksdruk*. De feitelijke, effectieve taksdruk (Effective Tax Rate of ETR) is een maatstaf die ook rekening houdt met de grootte van de *taksbasis*. Zowel op het vlak van de officiële taksvoet en vooral het vlak van de effectieve aanslagvoet zit België tussen de landen met de hoogste belastingdruk. Hoewel onze relatieve positie verbeterd is na de belastingverlaging onder Verhofstadt I eind 2002, zit België met een officiële taksvoet van 33,99% momenteel nog meer dan 7% boven het gemiddelde van de EU25.

In een tweede blok (paragraaf 3) gaan we na in welke mate multinationale firma's (MNFs) in België een belastingvoordeel hebben t.o.v. Belgische firma's. Theoretisch werk voorspelt dat mobiele productiefactoren minder belast worden. Onze analyse toont aan dat dit inderdaad het geval is. Een firma in buitenlandse handen betaalt gemiddeld ongeveer een 15% minder vennootschapsbelasting op winst dan een vergelijkbare Belgische firma. Uit onze analyse blijkt ook dat in vele gevallen de buitenlandse meerderheidsaandeelhouder komt uit een ons omringend land (Nederland, Frankrijk, Duitsland). Het aantal Amerikaanse firma's is

veel kleiner maar ze zijn wel gemiddeld groter. Naast het multinationaal karakter van een bedrijf zien we ook dat er andere belangrijke determinanten van de effectieve taksdruk op bedrijfsniveau zijn zoals de grootte en de kapitaalintensiteit, de financieringswijze en de sector waartoe een bedrijf behoort.

In een derde blok (paragraaf 4) gaan we na in welke mate investeringen en winstrapportering van multinationale firma's gevoelig zijn aan de hoogte van de vennootschapsbelasting. Onze analyse toont een duidelijk negatief verband aan tussen de aanslagvoet enerzijds en investeringen anderzijds. Een 10% hogere taksvoet leidt tot een daling van de investeringen met ongeveer 3 tot 4%. Onze analyse toont ook een duidelijk negatief verband aan tussen de hoogte van de taksvoet en de gerapporteerde winsten. Binnen een multinationale groep zal de hoogste winst gerapporteerd worden in de laagste takslanden en de laagste winst gerapporteerd worden in de hoogste takslanden. Dit kan bereikt worden via een systeem van 'transfer-pricing' waarbij een multinational verkies om de laagste winst te rapporteren in de landen met de hoogste taksvoeten.

Een aantal van de **belangrijkste conclusies** (zie ook paragraaf 5) worden hieronder weergegeven:

- 1) Op dit moment bedraagt de officiële winstbelasting (STR) in België 33,99% wat ongeveer 7% punten hoger is dan het Europees gemiddelde van 26,8%. Onze analyse toont aan dat België hierdoor investeringen misloopt. Indien we onze officiële taksvoet zouden verlagen tot op het gemiddelde van de EU25 zou er ongeveer 8% van wat Belgische bedrijven nu investeren in het buitenland in België blijven, wat neerkomt op minstens 1,4 miljard Euro. Als we naar investeringen vanuit de U.S. kijken dan kost de relatief hoge taksvoet in België t.o.v. de rest van Europa ons ongeveer 18% van de investeringen die de US momenteel in België doet, wat neerkomt op een gemiste investering van om en bij de 1,3 miljard Euro.
- 2) De gemiddelde effectieve taksvoet (ETR) voor Belgische firma's schommelde in 2002 rond de 30%, terwijl dat voor buitenlandse multinationals in België eerder rond de 25% is. Dit betekent dat buitenlandse multinationals

een effectieve taksdruk hebben die relatief gezien ongeveer 15% lager is dan voor vergelijkbare Belgische firma's. Hiermee tonen we aan dat België de mobiele productiefactoren relatief minder belast, wat kan gezien worden als een direct gevolg is van de taksconcurrentie tussen landen. Of deze tegemoetkoming voldoende is om MNFs te houden, valt nog te bekijken, daar de effectieve taksvoeten in de rest van Europa gevoelig lager zijn.

- 3) Belgische dochterbedrijven binnen één groep rapporteren meer winst in lage takslanden en minder winst in hoge takslanden. Een 10% hogere taksvoet in het buitenland resulteert in een verlaging van de gerapporteerde winst van Belgische dochters met ongeveer 3,6%. Dit wijst erop dat de problematiek van 'transfer-pricing' bestaat en een manier is voor multinationale firma's om de groepswinst te maximeren door winst te rapporteren in lage takslanden.
- 4) De effectieve belastingdruk is in België gevoelig gestegen onder Verhofstadt I terwijl de officiële taksvoet in die periode niet werd gewijzigd. De interpretatie is dat de belastbare basis werd uitgebreid in de aanloop naar de daling van het belastingtarief op winsten eind 2002 om zo het effect op het budget neutraal te houden. Onze bevindingen tonen ook aan dat schuldfinanciering een fiscaal voordeel oplevert t.o.v. financiering met eigen vermogen. De geplande 'notionele' aftrek die Verhofstadt II plant kan hier verandering in brengen.

5) Andere belangrijke conclusies:

- Alle *officiële* taksvoeten in de EU25 vertonen een sterk dalende trend over de voorbije 10 jaar.
- Alle *effectieve* taksvoeten in de EU25 zijn relatief stabiel gebleven.
- De meeste landen in de EU hebben een 'broekzakvestzak' operatie doorgevoerd door een daling van de officiële taksvoet te compenseren door een verbreding van de belastbare basis.
- In Europa is een 'centrumperiferie' patroon ontstaan met hoge taksvoeten in de centrum landen van de EU25 en lage taksdruk in de periferielanden. België behoort tot de groep van centrumlanden.
- In termen van de hoogte van de *officiële* taksvoet neemt België momenteel de 8^e plaats in, met een taksvoet (STR) van 33,99%. In 2002 namen wij nog de 2^e positie in. M.a.w. onze relatieve rangschikking is dankzij de belastingverlaging van eind 2002, aantrekkelijker geworden, wat niet wegneemt dat we met 33,99% momenteel nog steeds ver boven het gemiddelde in het verruimde Europa van 26,8% blijven.
- In termen van de hoogte van de *effectieve* taksvoet (ETR) behoort België tot de landen met de hoogste taksdruk die ver boven het gemiddelde in Europa ligt. Hieruit blijkt dat België een land is waar de effectieve belastingdruk voor bedrijven bij de hoogste in Europa is.

Lijst met afkortingen

CF	Carry-Forward (systeem waarbij verliezen uit het verleden mogen afgetrokken worden van de winst van het huidige boekjaar waardoor de belastbare basis verkleint).
ETR	Effective Tax Rate (effectieve of feitelijke belastingsvoet die rekening houdt met de breedte van de taksbasis. De taksbasis varieert ten gevolge van aftrekken van de belastbare winst door middel van depreciaties, intrestlasten, ... alsook door 'rulings' met de fiscus.)
EU10	de 10 lidstaten die in 2004 toetraden tot de Europese Unie, zijnde Tsjechische Rep., Estland, Letland, Lithouwen, Slovenië, Slowakije, Polen, Hongarije, Malta, Cyprus.
EU15	de 15 lidstaten die reeds lid waren vóór Januari 2004 lid waren van de Europese Unie, zijnde België, Nederland, Luxemburg, Frankrijk, Italië, Verenigd Koninkrijk, Ierland, Spanje, Griekenland, Portugal, Denemarken, Zweden, Duitsland, Oostenrijk, en Finland.
EU25	De EU15 en de EU10 samen.
log	natuurlijke logaritme
MNF(s)	Multinationale Firma(s)
PBT	Profit Before Tax (winst voor belasting)
STR	Statutory Tax Rate (officiële belastingvoet die geen rekening houdt met de taksbasis. Het betreft het tarief dat officieel naar buiten kenbaar wordt gemaakt. Bijvoorbeeld, voor België bedraagt dit tarief momenteel 33,99%)
TA	Total assets (totale activa)
TFA	Total Fixed Assets (totale vaste activa)

1. Probleemstelling

Deze beleidsnota heeft als doel meer inzicht te verwerven in de relatie tussen vennootschapsbelasting en 'mobiele' of multinationale firma's (MNFs). Dit is een interessant onderzoeksproject omwille van 3 redenen.

Ten eerste is er het toenemend belang van MNFs in onze economie. Op het eind van 1997 was de toegevoegde waarde van alle MNFs in de wereld ongeveer een kwart van de totale toegevoegde waarde in de wereld (Kind et al., 2001). In 2002 vertegenwoordigde de stock van buitenlandse investeringen gemiddeld 22% van het BNP van elk land en voor West Europese landen lagen deze percentages nog hoger, namelijk tussen de 31,4% en de 42,7% (United Nations, 2003).

Ten tweede is er het belang van het fiscale beleid omdat MNFs eigenaar zijn van fiscale entiteiten in verschillende landen. Gresik (2001) stelt dat MNFs zijn gekenmerkt door *"de mogelijkheid om productie te verhuizen over landsgrenzen heen. Deze flexibiliteit laat hen toe hun activiteiten te optimaliseren in functie van het taksbeleid en andere regelgeving van individuele overheden. Het helpt hen ook om overheden tegen elkaar uit te spelen en te onderhandelen."*

Ten derde staat de relatie tussen vennootschapsbelasting en de locatie van multinationals centraal op de politieke agenda van zowel de Europese Commissie als de OESO. Vooral in de Europese Unie is dit een belangrijk thema, zoals recent duidelijk werd gesteld door de Commissie (2001): *"Nu vele interne handelsbelemmeringen grotendeels zijn weggerukt tussen de EU lidstaten en de interne markt voor goederen, arbeid en kapitaal meer geïntegreerd is, wordt de allocatie van kapitaal (economische activiteit en investeringen) in toenemende mate gevoelig aan verschillen in vennootschapsbelastingen"*. De toetreding van de 10 nieuwe lidstaten tot de EU met zeer lage vennootschapsbelastingen heeft dit debat nog versneld.

In hun keuze van locatie kunnen de multinationals zich laten leiden door de aanslagvoet van de vennootschapsbe-

lasting die sterk verschilt tussen de EU landen. Echter, een vergelijking van deze *statutaire of officiële aanslagvoeten* (Statutory Tax Rate, STR)¹ biedt maar een gedeeltelijk inzicht in de verschillen tussen landen in termen van taksdruk. Het zegt niets over de breedte van de belastbare basis of m.a.w. hoeveel en wat er mag afgetrokken worden van de belastbare winst in de vorm van depreciatie, intrestlasten etc. en/of in welke mate er kan onderhandeld worden door buitenlandse investeerders met de belastingdienst, de zogenaamde 'rulings'. Een maatstaf die inzicht geeft in zowel de hoogte van de taksvoeten als de breedte van de belastbare basis is de zogenaamde *effectieve belastingsvoet* (Effective Tax Rate, ETR). In deze studie berekenen wij de effectieve aanslagvoet op basis van de gepubliceerde jaarrekeningen.

In een eerste stap (paragraaf 2) willen we illustreren wat de evolutie van de belastingvoeten in het "verruimde" EU-25 de voorbije 10 jaar geweest is, zowel voor wat betreft de officiële taksvoeten (STR) als voor de feitelijke taksvoeten (ETR). Dit zal ons toelaten om een rangschikking op te maken van alle Europese landen volgens officiële taksvoeten en volgens feitelijke taksvoeten om telkens de positie van België in het verruimde Europa te bepalen. Hierin willen we expliciet ook de 'nieuwe' EU landen mee in de lijst opnemen wat nog niet eerder gebeurde.

Vervolgens bekijken we of er een verschil is in belastingdruk tussen MNFs en Belgische bedrijven (paragraaf 3). Op basis van aandeelhouderschapstructuur en incidentie van dochterbedrijven in het buitenland door firma's die in België actief zijn, gaan we na welke bedrijven als multinationalaal kunnen bestempeld worden.

In paragraaf 4 gaan we dieper in de problematiek van taksconcurrentie tussen verschillende landen. Worden investeringen van Belgische multinationals in andere landen gedreven door de hoogte van de aanslagvoeten in het gastland?

In paragraaf 5 krijgt u nog eens de belangrijkste besluiten uit voorliggend onderzoek op een rijtje.

¹ De meeste landen hebben een 'flat tax rate' systeem. Voor die landen met een progressief systeem concentreren we ons in onze analyse op de firma's met de hoogste marginale STR voet.

2. De relatieve positie van België inzake vennootschapsbelasting

2.1 Rangschikking van EU landen volgens STR en ETR

In dit hoofdstuk documenteren we de relatieve positie van België in termen van vennootschapsbelastingdruk voor grote bedrijven in het 'oude' en het 'nieuwe' Europa. Het 'oude' Europa verwijst naar de 15 EU lidstaten die reeds lid waren vóór Januari 2004 (*België, Nederland, Luxemburg, Frankrijk, Italië, Verenigd Koninkrijk, Ierland, Spanje, Griekenland, Portugal, Denemarken, Zweden, Duitsland, Oostenrijk, en Finland*). Met het nieuwe Europa bedoelen we de 25 EU lidstaten, waarvan er 10 lidstaten recent toetraden in 2004. De nieuwe toetreders bestaan uit de voormalige landen van Centraal- en Oost Europa (*Tsjechische Rep., Estland, Letland, Litouwen, Slovenië, Slowakije, Polen, Hongarije, Malta, Cyprus*).

In een aantal landen, zoals in België is het systeem van de vennootschapsbelasting progressief, d.w.z. dat de aanslagvoet afhankelijk is van de hoogte van de winst. Onze vergelijking van officiële taksvoeten tussen verschillende landen baseert zich op de tarieven van toepassing op grote ondernemingen die in de hoogste winstschijven zitten voor die landen met een progressief taksstelsel. In Tabel 1 tonen

we welke landen een progressief systeem hebben en welke een 'flat tax' systeem - met voor alle bedrijven eenzelfde aanslagvoet, hanteren.²

In Figuur 1 tonen we voor het verruimde Europa van de EU25 voor elk land de officiële taksvoet (STR) en de gemiddelde feitelijke taksvoet (ETR).³ De landen staan in volgorde van dalende STRs. Hieruit blijkt dat anno 2004, Duitsland het land is met de hoogste officiële aanslagvoet (STR) namelijk 39,58%, terwijl Cyprus het land is met de laagste officiële aanslagvoet namelijk 10%. België bekleedt een 8^e plaats in termen van officiële aanslagvoet met een officiële aanslagvoet van 33,99% (inclusief crisisbelasting). Als we de landen rangschikken in dalende volgorde van de feitelijke aanslagvoeten (ETR) dan zien we op Figuur 2 dat Italië de hoogste feitelijke taksdruk heeft met een ETR van 51,5% terwijl Ierland de laagste feitelijke taksdruk heeft met een ETR van 2%. Na Italië neemt België hierbij de tweede positie in met een ETR van ongeveer 30%.

Op Figuur 1 maken we ook een vergelijking van de gemiddelde officiële en feitelijke belastingdruk per land. Hierbij valt op dat voor de meeste landen de ETR lager ligt dan de STR (uitzonderingen zijn Italië, Polen, Slowakije en Letland). Of m.a.w. dat de effectieve belastingdruk lager ligt dan wat de officiële aanslagvoet laat vermoeden. Voor België is het verschil tussen STR en ETR op deze Figuur tamelijk klein maar hierbij moeten we opmerken dat de STR van 33,99% van na de belastingdaling in december 2002 dateert, terwijl de ETR van 30,8% van vóór de belastingdaling van 2002 dateert. Op dit moment ligt de ETR vermoedelijk lager dan wat er op Figuur 1 te zien is. Voor andere landen is het verschil tussen STR en ETR groter zoals bijvoorbeeld voor de Tsjechische Republiek met een officieel tarief in 2004 van 28% en een feitelijk tarief van amper 2,4%. Er zijn ook landen waar de ETR groter is dan de STR. Italië bijvoorbeeld heeft een STR van 38,25% in 2004 en een ETR in 2002 van 51,5% en ook Polen, Slowakije en Letland, zijn landen waar de effectieve belastingdruk hoger is dan wat de officiële aanslagvoet aangeeft.

Progressief systeem

Cyprus
Letland
Litouwen
België
Frankrijk
Nederland
Portugal
Spanje
Engeland

'Flat tax rate'

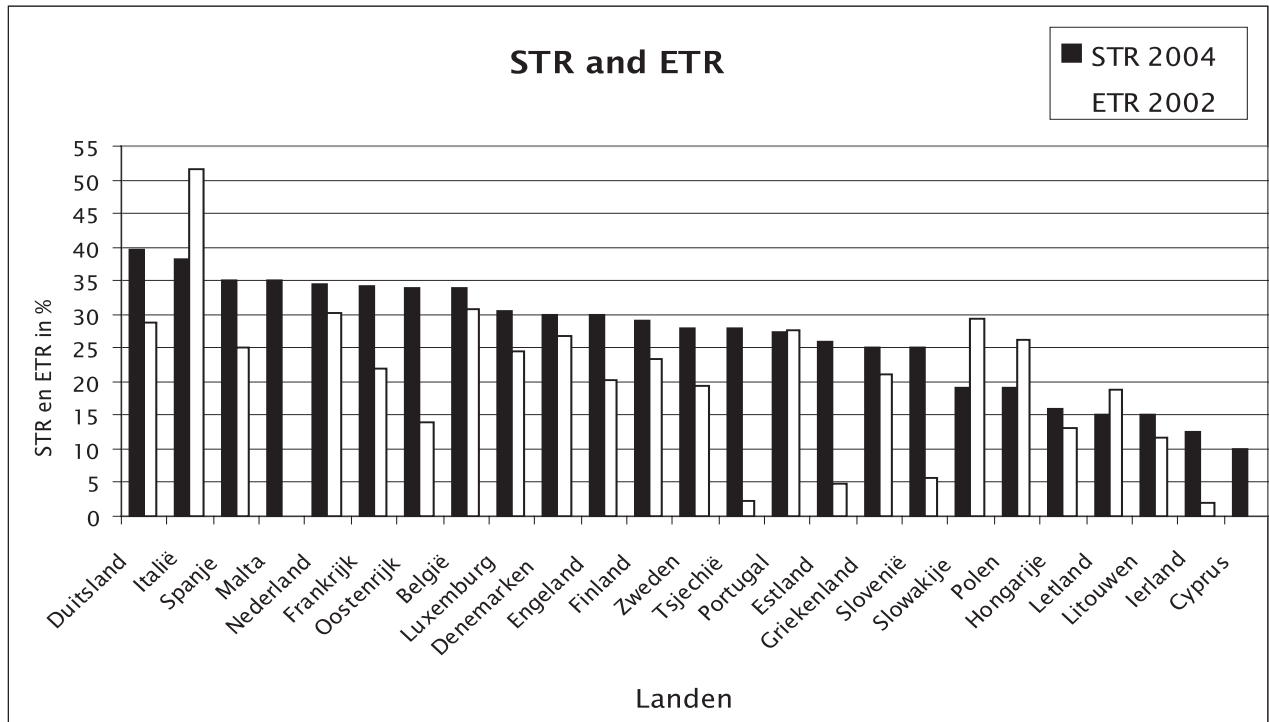
Tsjechië
Estland
Hongarije
Malta
Polen
Slowakije
Slovenië
Oostenrijk
Denemarken
Finland
Duitsland
Griekenland
Ierland
Italië
Luxemburg
Noorwegen
Zweden

Tabel 1 Progressief systeem van Vennootschapsbelasting of 'flat tax rate'

Bron: www.worldwide-tax.com

² Voor België is dit voor bedrijven met een jaarlijkse belastbare winst (taksbasis) van meer dan 323.750 Euro (Van Kerchove & Heirewegh, 2003, Vennootschapsbelasting-praktisch).

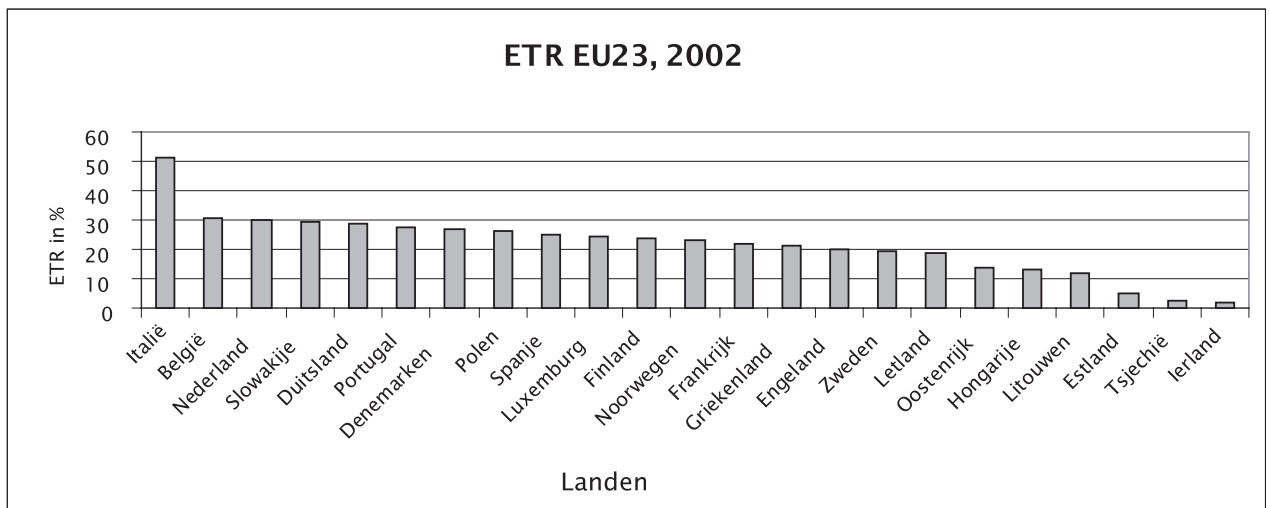
³ We gebruiken hiervoor de meest recente gegevens ter onzer beschikking. Voor de officiële aanslagvoeten zijn dat macro-economische cijfers van het OECD-compendium voor 2004, terwijl voor wat betreft de feitelijke belastingdruk (ETR) we ons baseren op firmagegevens waar de recentste die in ons bezit zijn en van de databasis AMADEUS komen, van 2 jaar eerder dateren, namelijk van 2002.

figuur 1 De Statuair (STR) en de Effectieve (ETR) Aanslagvoet in het 'verruimde Europa'

noten:

- 1) ETR = Belastingen / Winst voor Belasting, gebaseerd op firmagegevens van Amadeus 2004
- 2) STR = officiële winstbelasting ('Statutory Tax Rates') gebaseerd op OECD compendium en KPM taksrapporten
- 3) Als een land een progressief tax system heeft gebruiken we de hoogste marginale aanslagvoet
- 4) De feitelijke taksvoet (ETR) voor Oostenrijk is de 2001 waarde omdat de 2002 waarde niet kon berekend worden
- 5) De feitelijke taksvoeten (ETRs) voor Malta en Cyprus konden niet berekend worden en ontbreken

figuur 2 De Rangschikking van alle EU lidstaten volgens dalende orde van 'Effectieve Aanslagvoeten'

noten:

- ETR voor Oostenrijk (Austria) is de 2001 waarde omdat de 2002 waarde niet beschikbaar is; ETRs voor Malta en Cyprus zijn niet beschikbaar
bron: Amadeus 2004 en Slovenian National Company Accounting data

EU15	(1) STR 1993	EU23 a	(2) STR 2002	EU25	(3) STR 2004	EU15c, e	(4) ETR 1993	EU23b, d	(5) ETR 2002
Duitsland	56,5	Italië	40,25	Duitsland	39,58	Italië	42,2	Italië	51,5
Italië	52,2	België	40,17	Italië	38,25	België	30,3	België	30,8
België	40,17	Duitsland	38,26	Malta	35	Nederland	28,9	Nederland	30,2
Ierland	40	Spanje	35	Spanje	35	Portugal	28,7	Slowakije	29,3
Portugal	39,6	Nederland	34,5	Nederland	34,5	Duitsland	28,5	Duitsland	28,8
Luxemburg	39,4	Frankrijk	34,33	Frankrijk	34,33	Denemarken	24,5	Portugal	27,7
Oostenrijk	39	Oostenrijk	34	Oostenrijk	34	Frankrijk	23,1	Denemarken	26,8
Denemarken	36	Portugal	33	België	33,99	Luxemburg	22,4	Polen	26,1
Spain	35,3	Tsjechië	31	Luxemburg	30,38	Finland	21,5	Spanje	25,2
Griekenland	35	Luxemburg	30,38	Denemarken	30	Griekenland	21,3	Luxemburg	24,5
Nederland	35	Denemarken	30	Engeland	30	Engeland	19,8	Finland	23,5
Finland	34,1	Engeland	30	Finland	29	Spain	14,4	Frankrijk	22
Frankrijk	33,33	Finland	29	Tsjechië	28	Oostenrijk	11,9	Griekenland	21
Engeland	33	Polen	28	Zweden	28	Ierland	2	Engeland	20,1
Zweden	29	Zweden	28	Portugal	27,5			Zweden	19,4
		Griekenland	25	Estland	26			Letland	18,7
		Slowakije	25	Griekenland	25			Oostenrijk	13,9
		Slovenië	25	Slovenië	25			Hongarije	13,2
		Cyprus	23	Polen	19			Litouwen	11,6
		Letland	22	Slowakije	19			Estland	4,8
		Hongarije	18	Hongarije	16			Tsjechië	2,4
		Ierland	16	Letland	15			Ierland	2
				Litouwen	15				
				Ierland	12,5				
				Cyprus	10				
Gem. EU15	38,51	Gem. EU23	29,54	Gem. EU25	26,80	Gem. EU15	22,82	Gem. EU23	21,52
St. dev.	7,20	St. dev.	6,54	St. dev.	8,42	St. dev.	9,51	St. dev.	11,03
		Gem. EU10	24,57	Gem. EU10	20,8			Gem. EU10	15,16
		St. dev. EU10	4,50	St. dev. EU10	7,54			St. dev. EU10	10,16

Tabel 2 Vergelijking van Aanslagvoeten van Vennootschapsbelasting over Europa (in %)

a = STRs van Estland, Litouwen en Malta zijn niet beschikbaar voor 2002
 b = ETR voor Oostenrijk is de 2001 waarde daar de 2002 waarde niet kon berekend worden
 c = ETR= Belasting/Winst voor Belasting; we elimineren firma's met ETRs >1 and ETRs <0
 d = ETR voor Malta en Cyprus zijn er niet; e= Zweden kon niet berekend worden; bron: KPMG's corporate tax rate surveys, www.worldwide-tax.com

In Tabel 2 rangschikken we de landen volgens officiële aanslagvoet. We doen dit voor verschillende jaren waar we een vergelijking maken met de rangschikking in het begin van de jaren negentig en in het begin van de jaren 2000. Telkens duiden we de positie van België in het vet aan. We beginnen in kolom 1 met het 'oude Europa' van de EU15 waar we de officiële tarieven vergelijken voor 1993. België bekleedde in 1993 de derde plaats in deze lijst, na Duitsland en Italië met een STR van 40,17%⁴. In de tweede kolom van Tabel 2 geven we de positie van België weer in het 'nieuwe' Europa van de EU25 in het jaar 2002. Daar zien we dat België één plaats naar boven is opgeschoven en op de tweede plaats prijkt waar

het enkel Italië moet laten voorgaan als land dat een nog hogere STR had. In kolom drie krijgen we de meest recent beschikbare rangschikking te zien in 2004 en daar zakt België met zijn 33,99%⁵ naar de achtste plaats, dankzij de verlaging van de STR die de regering Verhofstadt besliste op het einde van 2002.

Terwijl de positie van België tot voor 2002 niet veel veranderde binnen de EU, is dit evenmin het geval voor een aantal andere landen, zoals Italië, Duitsland, Frankrijk, Nederland, Spanje, en Zweden. Echter, voor andere landen is de rangschikking in termen van officiële taksvoeten wel gevoelig

4 40.17% is van toepassing op bedrijven met een belastbare winst (basis) vanaf 323.750 €.

5 inclusief de crisisbelasting

gewijzigd. Ierland is hiervan een uitgesproken voorbeeld: waar Ierland in 1993 nog de vierde hoogste officiële taksvoet had, staat Ierland in 2004 helemaal onderaan de lijst met een tarief van 12.5% net voor Cyprus, dat met 10% op dit moment het land is met de laagste STR van het hele 'nieuwe' Europa. Duitsland gaf een belangrijke aanzet tot een algemene verlaging van de STRs in Europa door in het jaar 2000 een belangrijke verlaging door te voeren en kwam daarmee in kolom (2) van Tabel 2 op een derde positie in de EU te staan. Maar, omwille van het feit dat andere landen het voorbeeld van Duitsland volgden en ook hun officieel tarief verlaagden, staat Duitsland uiteindelijk in 2004 terug op kop als land met hoogste officiële aanslagvoet, zoals we kunnen zien in kolom 3 van Tabel 2 waar we alle EU25 landen van het verruimde Europa ranken in termen van STR..

De nieuwe toetreders in de EU staan helemaal onderaan de lijst in termen van officiële taksvoeten waarbij de 'duurste' voormalige Oostbloklanden Estland en Slovenië zijn met een officieel winsttarief van respectievelijk 26% en 25% in 2004, terwijl de 'goedkoopste' nieuwe lidstaten, de Baltische staten Litouwen en Letland zijn met beiden een tarief van 15% en Cyprus met een officieel tarief van winstbelasting van 10%.

In kolom 4 en 5 van Tabel 2 krijgen we een rangschikking van België in termen van de feitelijke belastingdruk (ETR). De 'feitelijke' of 'effectieve belastingdruk' kan berekend worden door het bedrag dat een bedrijf effectief betaalt aan vennootschapsbelasting te relateren aan de taksbasis. Ideaal zouden we hiervoor toegang moeten hebben tot de aanslagformulieren van het Ministerie van Financiën. Echter, dit is geen publieke of commerciële informatie. Enkel het Ministerie van Financiën beschikt over de exacte cijfers. Als onderzoekers hebben we echter wél toegang tot de financiële rekeningen van bedrijven. Daarin vinden we onder meer het bedrag aan belastingen dat een bedrijf voorziet te moeten betalen alsook de winst waarop de belasting verschuldigd is. Als benadering van de effectieve belastingdruk gebruiken wij de resultatenrekening en relateren wij het bedrag van de 'Belastingen' aan de 'Winst voor Belastingen'.

De belastingadministratie gebruikt de 'Winst voor belastingen' als een startpunt om de belastbare basis te berekenen

maar kan bepaalde uitgaven van de firma verwerpen als kost, waardoor de belastbare basis groter wordt en de te betalen belasting eveneens stijgt. Het bedrag van 'Belastingen' dat we terug vinden op de resultatenrekening is daarom eerder een benadering van de uiteindelijk verschuldigde belastingen aan de overheid. Bovendien kan het zijn dat het bedrag van 'Belastingen' dat we terug vinden op de resultatenrekening ook nog een deel achterstallige belastingen inhoudt. Onze berekening van de Effectieve belastingvoet is echter een algemeen aanvaarde effectieve maatstaf en wordt in de literatuur ook wel eens genoemd de 'backward looking effective tax rate' (Plesko, 2003; Buijnick et al. 2002).⁶ Voor het berekenen van de gemiddelde feitelijke belastingdruk per land maken we gebruik van een pan-Europese dataset genaamd AMADEUS. Deze dataset bevat van de jaarrekeningen van alle grote ondernemingen in Europa in een geharmoniseerd formaat, zodat een vergelijking over landen mogelijk wordt. De laatst beschikbare gegevens lopen echter maar tot 2003 en voor sommige landen tot 2002.

Belangrijk is in te zien dat de feitelijke belastingvoet lager kan zijn dan de officiële belastingvoet omdat de belastbare basis tussen landen kan verschillen. Neem het volgende voorbeeld om dit te illustreren. Als we twee landen met dezelfde officiële belastingvoet maar waarvan het ene land veel aftrekken toelaat, d.w.z. waar veel bedrijfsuitgaven als kost mogen in mindering gebracht worden van de opbrengsten, terwijl het andere land weinig aftrekken toelaat, dan zal het eerste land in dit voorbeeld een lagere feitelijke belastingvoet hebben dan het tweede land omdat de belastbare basis in het eerste land lager is dan in het tweede land.

In kolom 4 van Tabel 2 tonen we de gemiddelde feitelijke belastingdruk (ETR) voor de landen in Europa in 1993. In kolom 5 doen we hetzelfde maar dan voor het jaar 2002. In kolom 4 zien we dat de gemiddelde feitelijke aanslagvoet voor België op 30,3% ligt, waarmee België de tweede hoogste ETR in de EU-15 had. In 2002, het meest recente jaar waarvoor we ETR data hebben, was België nog altijd het land met de tweede hoogste feitelijke belastingdruk na Italië, terwijl Ierland in 2002 het land is met de laagste feitelijke druk, die zelfs beneden de feitelijke belastingdruk van alle nieuwe toetreders ligt.

⁶ In navolging van Collins & Schackelford 1995, bekijken we enkel de firma's waarvoor de ETR maatstaf tussen redelijke waarden ligt namelijk tussen 0 en 1.

Aan de hand van Tabel 2 zien we dat de officiële aanslagvoeten (STR) over de tijd heen eerder een dalende trend vertonen, terwijl de feitelijke aanslagvoeten (ETR) van de verschillende landen een stijgende trend vertonen, vaak met een hogere waarde in 2002 dan in 1993. Spanje bijvoorbeeld had in 1993 een ETR van 14,4% en kon zich bij de landen rekenen met de laagste ETRs, terwijl in 2002 de Spaanse ETR steeg naar 25,2%. Dit terwijl de STR in die periode onveranderd bleef. Dit kan enkel maar betekenen dat Spanje in deze periode overging tot een verruiming van de belastbare basis. Hetzelfde kan gezegd worden over onder meer Oostenrijk en Denemarken en ook andere landen, zij het in mindere mate.

In Tabel 2 valt ook op dat de gemiddelde officiële aanslagvoet voor heel Europa sterk gedaald is. Onderaan kolom 1 in Tabel 2 vinden we de gemiddelde STR van het ‘oude’ Europa in 1993 die gelijk was aan 38,51%. Onderaan kolom 3 vinden we de gemiddelde STR van het ‘nieuwe’ verruimde Europa in 2004 die gelijk is aan 26,8%. Dus m.a.w. de gemiddelde STR is gedaald met ongeveer 10% punten van 38,51% naar 26,85%. De standaard deviatie, dit is een maatstaf die aangeeft in welke mate landen korter of verder uit elkaar liggen, is eveneens gedaald. Dit suggereert dat in het nieuwe Europa de STRs gemiddeld lager zijn dan de jaren voordien en dichter bij elkaar liggen dan in het oude Europa. Als we de nieuwe toetreders apart als groep nemen zien we dat de gemiddelde STR voor de 10 nieuwe toetreders in 2004 gelijk is aan 20,8%. Opvallend daarbij is dat bijna alle nieuwe lid-

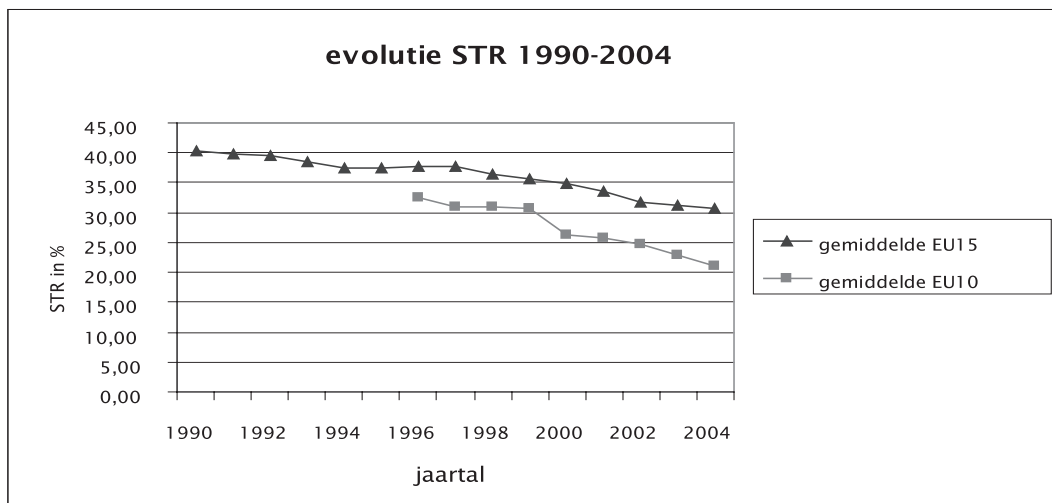
staten in het jaar van hun toetreding, namelijk in 2004, hun STRs lieten dalen. De enige twee uitzonderingen hierop zijn Estland en Slovenië.

Terwijl de gemiddelde STR in Europa op 10 jaar tijd gedaald is met ongeveer 10% punten, is de gemiddelde feitelijke taksvoet (ETR) maar licht gedaald van 22,83% naar 21,59%. Dit zien we door een vergelijking van de gemiddelde ETR in 1993 onderaan kolom 4 in Tabel 2 met de gemiddelde ETR in 2002 onderaan kolom 5 in Tabel 2. Dus hoewel de officiële aanslagvoeten in Europa een dalende tendens vertonen, zijn de ETRs relatief stabiel gebleven over de tijd heen. Dit kan maar op één manier geïnterpreteerd worden namelijk dat lidstaten in de EU hun belastbare basis verruimd hebben in dezelfde periode dan dat ze hun STRs lieten dalen. Dit lijkt erop te wijzen dat er sprake is van een algemene ‘broekzakvestzak operatie’ waarbij de daling van de belastingvoet gecompenseerd werd door de verruiming van de aanslagbasis zodat de gecollecteerde vennootschapsbelastingen ongeveer gelijk zijn gebleven.

2.2 De evolutie over de tijd van STRs en ETRs voor de EU landen

In deze paragraaf bekijken we de evolutie van de officiële (STR) en de feitelijke aanslagvoeten (ETR) voor het voorbije decennium.

In Figuur 3 bekijken we de evolutie van de gemiddelde STR tussen 1990-2004, van het ‘oude’ Europa (EU15) en de

figuur 3 Evolutie van de *statutaire* aanslagvoet (%) van ‘oude’ en ‘nieuwe’ EU-lidstaten
 noot: data voor STRs van de EU10 is niet beschikbaar voor de periode 1990-1995
 EU 15 = ‘oud’ Europa; EU10 = ‘nieuwe’ EU-lidstaten

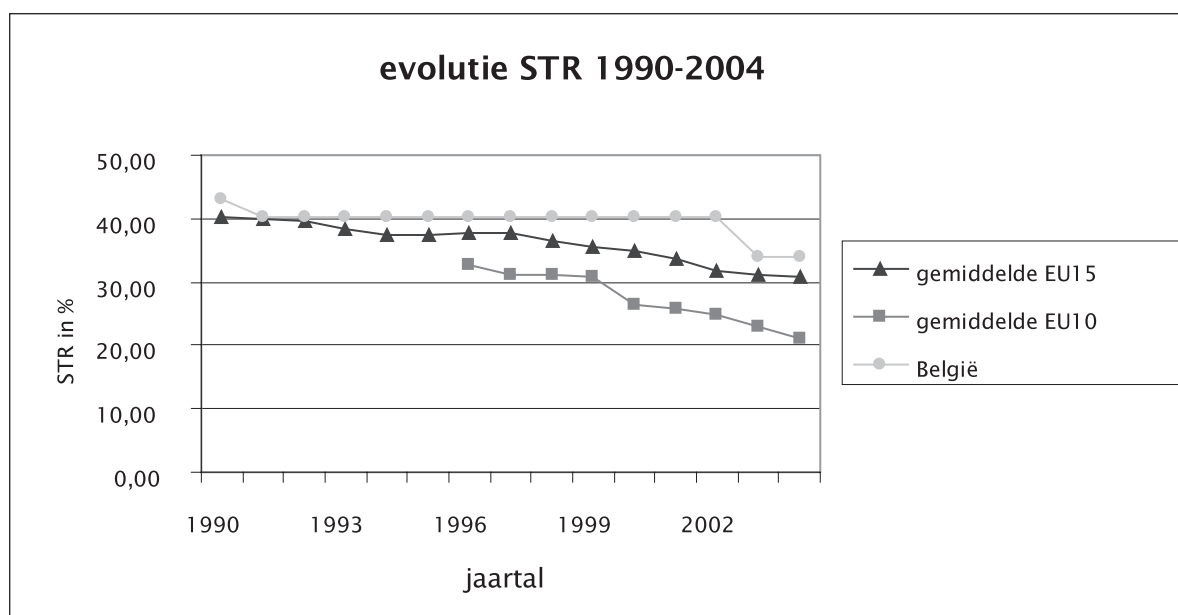
'nieuwe toetreders' (EU10). Hierbij valt op dat er een duidelijke daling van de gemiddelde STR aan de gang is binnen het 'oude' Europa, maar de daling binnen de groep van de toetreders nog groter is geweest. De daling van STRs binnen de nieuwe EU10 is versneld ingezet op het einde van de jaren '90. De enige landen in de groep van de EU10 die tot 2004 geen daling van STRs doorvoerden zijn Estland en Slovenië.

Wat ook opvalt is dat het verschil in gemiddelde STR tussen het 'oude' en het 'nieuwe' Europa aanzienlijk is toegenomen. Waar dit verschil halverwege de jaren '90 nog geen 2,5% punten bedroeg, was dit op het eind van de jaren '90 gestegen tot ongeveer een 5% punten, terwijl in 2004 de gemiddelde STR van de nieuwe toetreders bijna 10% lager ligt dan de gemiddelde STR van het 'oude' Europa. M.a.w. de kloof binnen Europa tussen 'oud' en 'nieuw' Europa in termen van de officiële aanslagvoeten is vergroot.

In Figuur 4 tonen we dezelfde 2 datareeksen als in Figuur 3 maar voegen we nu de evolutie van de Belgische STR als een aparte reeks toe. Uit deze vergelijking blijkt duidelijk dat België t.o.v. het 'oude' Europa een hogere dan gemiddelde STR heeft. Zelfs na de daling van de STR in december 2002 van 40,17% naar 33,99% blijft België boven het gemiddelde

van het 'oude' Europa hangen. Voor 2002 heeft België lange tijd zijn STR op hetzelfde niveau gehouden, terwijl vanaf het midden van de jaren '90 de gemiddelde STR van het 'oude' Europa is begonnen te dalen. Daardoor steeg het verschil in 2002 tot een recordhoogte waarbij de STR van België ongeveer 10% punten hoger lag dan het gemiddelde van de rest van het 'oude' Europa. Na 2002 is dit verschil met het 'oude' Europa teruggebracht tot ongeveer 3% punten, terwijl het verschil tussen de Belgische STR en het gemiddelde van de nieuwe EU lidstaten ongeveer 13% punten bedraagt.

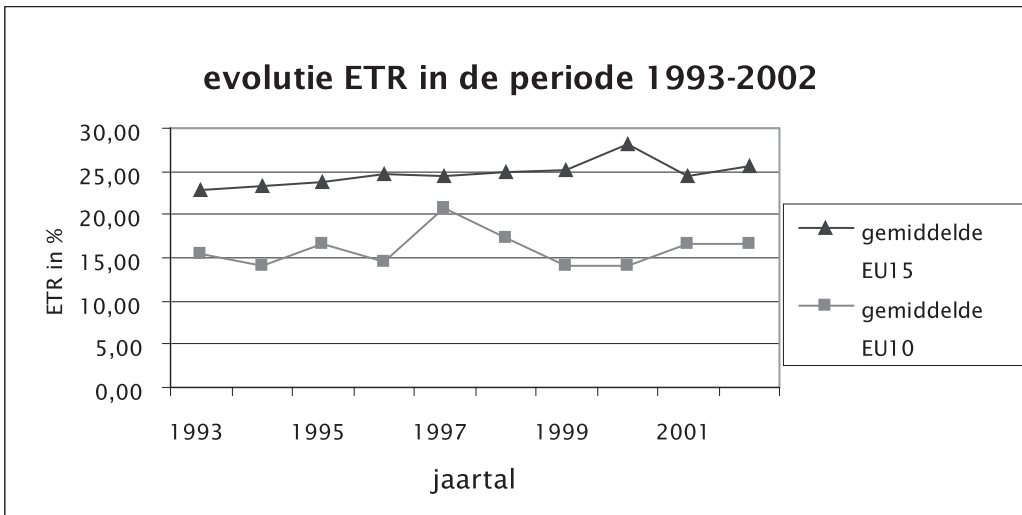
In Figuur 5 tonen we de evolutie tussen 1993-2002⁷ van de gemiddelde feitelijke belastingvoeten van het 'oude' Europa en van de 'nieuwe' EU lidstaten als afzonderlijke groepen. Net zoals bij de STRs, ligt de gemiddelde ETR in het 'oude' Europa voor alle jaren boven de ETRs van 'nieuwe' lidstaten. In het jaar 2000 bedroeg dit verschil ongeveer 13% punten, terwijl dit in het jaar 2002 gereduceerd is tot een gemiddelde ETR voor 'oud' Europa die ongeveer 7% punten boven de gemiddelde ETR voor de 'nieuwe' lidstaten ligt. Uit het verloop van de gemiddelde ETRs in beide groepen komt echter een heel ander beeld naar voren dan op basis van de evolutie van de STRs in Figuur 3. In tegenstelling tot de gemiddelde STRs, vertonen de gemiddelde ETRs een 'grilliger' verloop,

figuur 4 De relatieve evolutie van de statutaire aanslagvoet (%) voor België

noot: data voor STRs van de EU10 is niet beschikbaar voor de periode 1990-1995
EU15 = 'oud' Europa; EU10 = 'nieuwe' EU-lidstaten

⁷ De Amadeus gegevens zijn maar ter beschikking tot en met 2002.

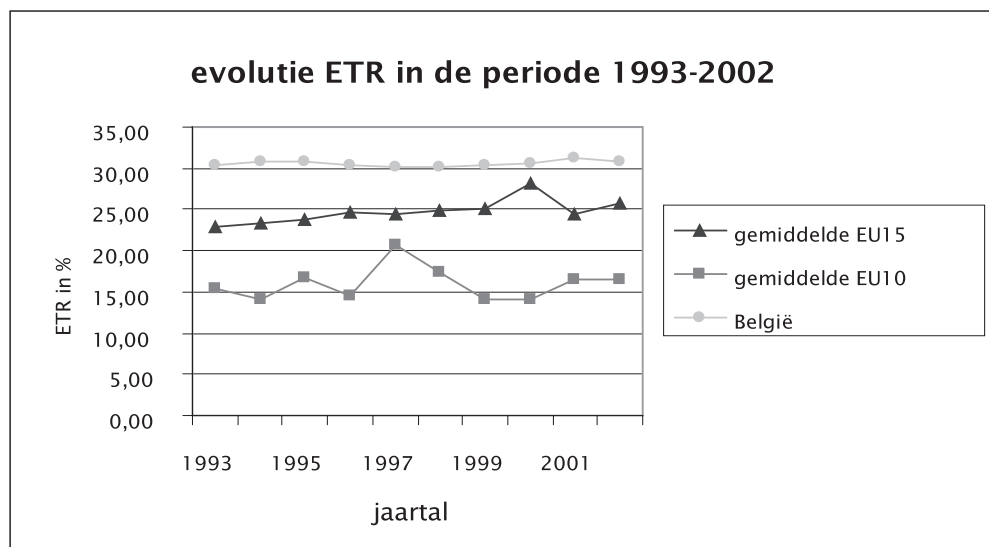

figuur 5 Evolutie van de effectieve aanslagvoet (%) van 'oude' en 'nieuwe' EU-lidstaten

noten:
 data voor STRs van de EU10 is niet beschikbaar voor de periode 1990-1995
 EU15 = 'oud' Europa; EU10 = 'nieuwe' EU-lidstaten
 ETR = Belastingen/winst voor Belastingen, op basis van firma data van Amadeus 2004

voornamelijk in de groep van de nieuwe lidstaten. De trend van de gemiddelde ETR voor het 'oude' Europa is bijna over de hele lijn lichtjes stijgend, terwijl dit voor de 'nieuwe' lidstaten pas sinds eind jaren negentig het geval is. Opvallend is dat de periode van stijgende ETRs in de nieuwe lidstaten samenvalt met de periode van dalende STRs. Dit wijst er op dat ook in de nieuwe lidstaten de daling van de STRs gedeeltelijk gecompenseerd is geweest door een stijging van de belastbare basis.

In Figuur 6 voegen we aan de 2 datareeksen van Figuur 5 nog de evolutie van de Belgische ETR toe. Wat opvalt is dat de feitelijke belastingdruk in België zeer stabiel over de tijd is geweest. We zien ook duidelijk dat België in termen van ETR boven het gemiddelde van het 'oude' Europa uitsteekt. Het verschil tussen België en het oude Europa is wat verkleind maar voornamelijk doordat de gemiddelde ETR van het 'oude' Europa gestegen is. Toch blijft de Belgische ETR substantieel boven het gemiddelde van het 'oude' Europa liggen met ongeveer 6% punten in 2002. Met de 'nieuwe' lidstaten is het verschil in ETR nog een stuk groter en daar ligt België ongeveer 15% punten boven in 2002.

figuur 6 De relatieve volutie van de effectieve aanslagvoet (%) voor België

noten:
 data voor STRs van de EU10 is niet beschikbaar voor de periode 1990-1995
 EU15 = 'oud' Europa; EU10 = 'nieuwe' EU-lidstaten
 ETR = Belastingen/winst voor Belastingen, op basis van firma data van Amadeus 2004

2.3 Is de daling in STR groter geweest in de buurlanden van de nieuwe lidstaten ?

Een mogelijkheid die we hier willen bekijken is dat landen uit het 'oude' Europa die geografisch dicht bij de nieuwe lidstaten liggen waarschijnlijk meer directe concurrentie van lage vennootschapsbelastingvoeten ervaren dan de wat verder afgelegen landen en zodoende wellicht meer onder druk staan om hun STR te verlagen.

Wanneer we de individuele landen in de groep van het 'oude' Europa meer in detail bekijken valt het op dat er een set van landen is die een aantal drastische verlagingen van de STR hebben doorgevoerd, terwijl er een andere set van landen is waarvoor de STR vrij onveranderd over de tijd is gebleven. Op het eerste zicht lijkt het alsof de landen die in de geografische nabijheid van de 'nieuwe' lidstaten liggen een grotere daling gekend hebben dan de andere landen die er verder van verwijderd zijn. Om dit verder te onderzoeken splitsen we de landen in het 'oude' Europa op in 'Buren' en 'Niet-Buren' van de nieuwe lidstaten, waarbij het criterium om tot de 'Buren' van de nieuwe lidstaten te behoren een gezamenlijke landgrens of gezamenlijke waters met de nieuwe lidstaten, is. Een kaart van het verruimde Europa in Figuur 7 laat zien welke landen hieronder vallen. Zo bijvoorbeeld heeft Finland geen landgrens met de Baltische Staten maar Finland heeft het wel een 'watergrens' met deze landen. De groep van de 'Buren' bestaat uit Duitsland, Oostenrijk, Denemarken, Finland, Italië en Griekenland. De groep van de 'Niet-Buren' bestaat uit de Spanje, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk, Nederland, België, Zweden en Noorwegen. Daarnaast nemen we de meest perifere gebieden zoals Ierland en Portugal als een aparte groep.

In Figuur 8 tonen we het verloop van de STR voor de groep van 'Buren', 'Niet-Buren' en 'Perifere landen' t.o.v. de nieuwe EU10 landen. Hierbij vallen ons twee zaken op. Ten eerste, voor de 'Buren' was de gemiddelde STR begin jaren '90 de hoogste van alle landen binnen het 'oude' Europa. Ten tweede, zien we duidelijk dat de daling in STR over de tijd heen sneller gegaan bij de 'Buren' van de nieuwe EU-10 dan bij de Niet-Buren, die tot dusver veel minder verandering van de STRs gekend hebben. De sterkste daling in STR is echter op te merken bij de meest 'perifere' landen van de EU namelijk Ierland en Portugal.

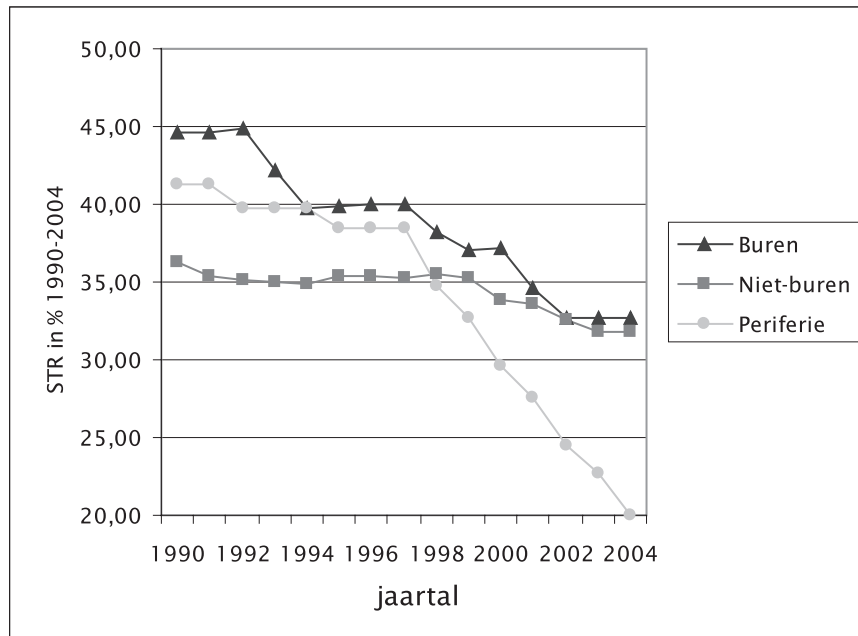
In Figuur 9 voegen we daar nog aan toe het verloop van de gemiddelde STR van de EU10. Wat daarbij opvalt is dat de 'Buren van de EU10, die een sterkere daling van de STR kenden dan de 'Niet-Buren' geconvergeerd zijn naar het niveau van de 'Niet-Buren. Daarnaast valt op dat de meest 'perifere landen van het oude Europa' namelijk Ierland en Portugal hun STR hebben laten dalen tot op het niveau van de nieuwe EU-10. Er tekent zich als het ware een centrumregio af die bestaat uit de Buren en niet-Buren en een 'perifere' regio in de EU bestaande uit de nieuwe EU10 en de perifere landen uit het 'oude' Europa met name Ierland en Portugal. Tussen het 'centrum' en de 'periferie' in het nieuwe Europa blijkt er niet direct convergentie te zijn. Het centrum blijft dus voorlopig een extra 'STR-premium' vragen. Dit is in lijn met de theorie van Baldwin and Krugman (2002). Op basis van onze data zien we op Figuur 8 dat het verschil tussen de gemiddelde STR in de 'centrumlanden' en in de 'periferielanden' ongeveer 15% punten bedraagt in 2004.

figuur 7 Kaart van het verruimde Europa in 2004

Noot:

'candidate': de landen die op dit moment geassocieerd zijn met de EU en het lidmaatschap aangevraagd hebben: Bulgarije, Roemenië, Kroatië, Turkije

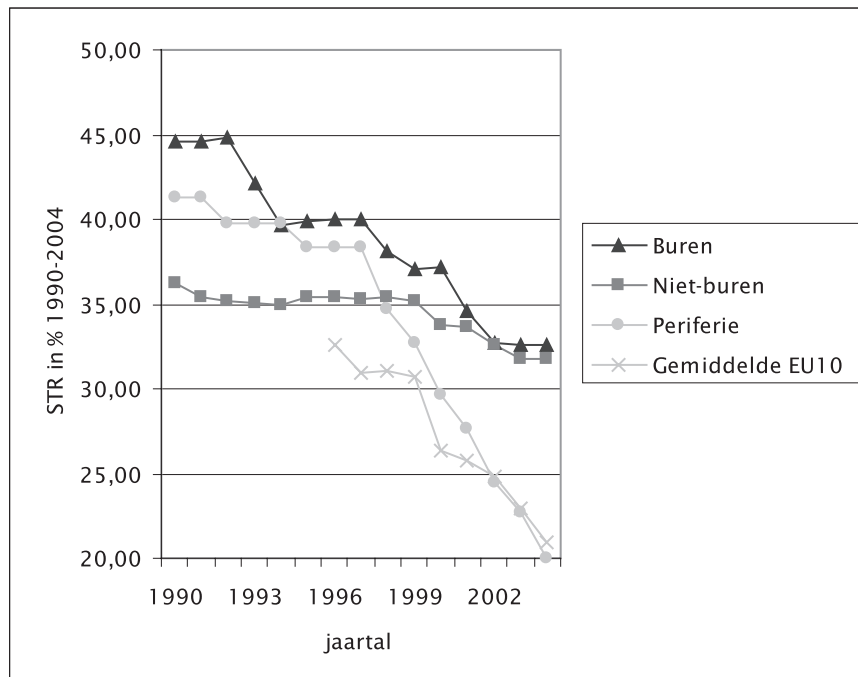
figuur 8 Buren en niet-buren van de nieuwe EU-lidstaten en hun STRs

Noten:

Buren ('Neighbours')(landen van 'oud' Europa die een geografische grens hebben met één van de nieuwe EU landen):
Duitsland, Oostenrijk, Denemarken, Finland, Italië en Griekenland.

Niet-Buren ('Non-Neighbours'): *Spanje, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk, Nederland, België, Zweden en Noorwegen*

Perifere Niet-Buren ('peripheral'): *Ierland en Portugal*

figuur 9 Buren en niet-buren van de nieuwe EU-lidstaten en hun STRs

Noten: idem figuur 5

EU10 = 'nieuwe' EU-lidstaten = Polen, Hongarije, Slovaakse Republiek, Slovenië, Letland, Estland, Litouwen, Malta en Cyprus

3. Betalen multinationals minder belastingen dan Belgische bedrijven?

3.1. Inleiding

In dit luik peilen we naar de determinanten van de effectieve of feitelijke belastingdruk op firmaniveau en gaan daarbij in het bijzonder na of er een verschil bestaat in belastingdruk tussen multinationals (MNFs) en Belgische bedrijven. We meten 'multi-nationaliteit' op basis van twee indicatoren. Enerzijds identificeren we alle grote bedrijven gevestigd in België waar de meerderheidsaandeelhouder een buitenlandse firma is, m.a.w. waar we met zekerheid weten dat meer dan 50% van de aandelen in handen zijn van een buitenlandse firma. Anderzijds identificeren we ook alle firma's in België die één of meerdere dochterbedrijven in het buitenland hebben, of m.a.w. firma's die meer dan 50% van de aandelen aanhouden in een firma in het buitenland.

Theoretisch werk rond taksering wijst immers uit dat de overheid geneigd is om lagere taksen te heffen op mobiele productiefactoren. Op basis hiervan zouden we verwachten dat de effectieve belastingdruk lager is voor multinationale ondernemingen (Haufler and Wooton (1999, 2001)). De reden is dat de meer mobiele firma's, in ons geval de multinationale firma's, vlugger kunnen wegtrekken wanneer de overheid de taksdruk te hoog opvoert. Het mobiele karakter ('footloose') van MNFs maakt dat hun onderhandelingspositie t.o.v. de administratie van de belasting sterker is dan voor Belgische firma's. Bij de onderhandeling tussen MNF en overheid over bepaalde belastingvoordelen of 'rulings' heeft een MNF altijd het voordeel dat ze hun activiteiten makkelijker dan andere firma's kunnen verplaatsen naar elders. De onderhandelingspositie van MNFs wordt nog versterkt door het feit dat ze, zoals we zullen zien, gemiddeld ook groter zijn dan puur Belgische ondernemingen. Nog een andere reden waarom overheden MNFs vaak gunstig gezind zijn, heeft te maken met 'spillovers' die MNFs vaak genereren door het introduceren van nieuwe technologieën die dan met de tijd ook een positieve invloed kunnen hebben op de technologie van lokale bedrijven en van toeleveranciers.

3.2. Hoe meten we effectieve belastingdruk?

De belastbare basis zoals die berekend wordt door de belastingadministratie observeren wij niet in onze data. We weten evenwel dat in België de jaarrekening voor fiscale doeleinden gebruikt wordt. Met andere woorden, de jaarlijks gerapporteerde winst van een bedrijf wordt door de belastingadministratie als vertrekpunt genomen om de belastbare basis te berekenen. Uit de jaarrekening kennen we wel het bedrag aan vennootschapsbelasting dat een bedrijf verschuldigd is aan de belastingadministratie. Bijgevolg kunnen we een benaderend getal definiëren voor effectieve belastingdruk (ETR) door de ratio 'belastingen op het resultaat' te relateren tot de jaarlijks gerapporteerde 'winst voor belasting' van het bedrijf. Deze maatstaf werd ook reeds in vroegere studies gehanteerd. (zie ondermeer Callihan, 1994; Shackelford en Shevlin, 2001; Buijink et al., 2002). Het verschil tussen de effectieve aanslagvoet (ETR) en de officiële aanslagvoet (STR) is een indicatie van de mate waarin de belastbare basis verschilt van de jaarlijks gerapporteerde winst van het bedrijf. Indien de effectieve belastingdruk lager is dan het officiële belastingtarief, dan betekent dit dat de belastbare basis kleiner is dan de jaarlijks gerapporteerde winst en dat het bedrijf wettelijke en/of onderhandelde aftrekken geniet.

3.3. De belastingdruk van multinationals versus Belgische bedrijven: een analyse

De onderzoeksvraag die we ons stellen is of bedrijven met een meer 'mobiel' karakter eventueel kunnen genieten van een lagere effectieve belastingdruk in vergelijking met Belgische bedrijven. Hiervoor zullen we gebruik maken van ondernemingsgegevens van ongeconsolideerde industriële als niet-industriële bedrijven tussen 1993 en 2002 afkomstig uit de dataset AMADEUS⁸ samengesteld door Bureau van Dijk.

⁸ Deze data zijn beschikbaar op CD-rom en gekend als de AMADEUS data die verkocht worden door Bureau Van Dijk.

	Foreign-owned firms	Domestic firms
Gemiddelde # werknemers	197,07	88,79
Gemiddelde Omzet (000 €)	77.985,34	32.954,46
Gemiddelde Totale Activa (000 €)	120.945,6	59.079,46

Tabel 3 Kenmerken van puur Belgische firma's en firma's in buitenlandse handen
Bron: Amadeus, Bureau Van Dijk

De dataset die we hiervoor gebruiken is het geheel van alle grote Belgische ondernemingen, waarbij we 'groot' definiëren als Belgische onderneming met winst voor belastingen (Profit Before Tax, PBT) van meer dan 323.750 Euro én die een volledig schema van de jaarrekening moeten publiceren. De reden hiervoor is dat bedrijven met PBT van meer dan 323.750 Euro, in de hoogste schijf van de officiële winstbelasting (STR) vallen. Voor wat onze tijdsperiode betreft, zijn dat alle bedrijven die een STR van 40.17% of hoger betalen. Uit de Amadeus dataset blijken er in België ongeveer 11.670 ondernemingen te zijn met informatie over aandeelhouderschap. Ongeveer 78% van deze Belgische ondernemingen is in Belgische handen. In 22% van de gevallen zijn er ook buitenlandse participaties. Het is niet mogelijk om voor al deze buitenlandse participaties de meerderheidsaandeelhouder te bepalen. Onze data laat ons toe om voor iets minder dan 10% van al deze grote bedrijven uit te maken wie de directe buitenlandse meerderheidsaandeelhouder is. Meer bepaald, voor 767 bedrijven konden we uitmaken wie de buitenlandse aandeelhouder was met 50% of meer van de aandelen. Als we daar ook de indirecte meerderheidsparticipaties bij optellen, komen we aan ongeveer 1.105 bedrijven die onder buitenlandse controle vallen. Het aantal firma's van wie we met zekerheid kunnen zeggen dat de controle in buitenlandse handen is, volstaat om de statistische analyses en resultaten voldoende te kunnen vertrouwen.

Tevens konden we ook voor iets minder dan 10% van alle 11.670 bedrijven met zekerheid bepalen wie één of meerdere dochterbedrijven in het buitenland controleert. Meer bepaald, voor 706 bedrijven zijn we zeker dat ze meer dan 50% van de aandelen van één of meerdere dochters in het buitenland hebben. Hierbij moet vermeld worden dat deze data inzake aandeelhoudersstructuur in AMADEUS enkel aanwezig zijn voor het jaar 2002. In onze verdere analyse zullen wij de assumptie maken dat deze gegevens betreffende het multinationale karakter van ondernemingen van toepassing zijn voor de hele duurtijd van onze dataperiode.

Vanuit deze eerste observatie kunnen we stellen dat de 'verankering' - dit is het aantal bedrijven in Belgische handen - nog steeds vrij groot is. Onze data wijzen immers uit dat 78% in Belgische handen is. De overige 22% van de

bedrijven in onze dataset zijn bedrijven met buitenlandse aandeelhouders, waarvan in een aantal gevallen de buitenlandse firma ook de 'controle' - dit is meer dan 50% van de aandelen - heeft.

In Tabel 3 geven we een kort overzicht van de karakteristieken van onze dataset in termen van aantal bedrijven, gemiddelde tewerkstelling per bedrijf alsook gemiddelde omzet en gemiddelde totale activa. We rapporteren de gegevens voor de buitenlandse firma's en de Belgische firma's in aparte kolommen. Hierbij zien we dat de gemiddelde buitenlandse firma groter is zowel in termen van tewerkstelling, omzet als totale activa.

3.4 Empirisch model om de effectieve taksvoet te verklaren

Het empirisch model dat we zullen schatten bestaat uit de effectieve taksvoet als de 'te verklaren variabele' aan de linkerkant van het gelijkheidsteken en aan de rechterkant bij de 'verklarende variabelen' nemen we een aantal mogelijke factoren op die verschillen tussen firma's inzake effectieve taksdruk zouden kunnen verklaren, zoals het multinationale karakter van een onderneming en een aantal andere controlevariabelen:

$$ETR_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 FOREIGN_{it} + \alpha_2 SUBSIDIARY_{it} + \alpha_3 Z_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

Waarbij de volgende symbolen staan voor:

ETR_{it} = Effectieve belastingdruk in firma *i* op tijdstip *t* berekend op basis van financiële gegevens met name de ratio van de 'Belastingen' van het bedrijf gedeeld door de 'Winst voor Belastingen'.

FOREIGN: een dummy variabele die de waarde 1 aanneemt als de firma *i* voor meer dan 50% in handen is van buitenlandse aandeelhouders en waarde 0 indien er geen buitenlandse meerderheidsaandeelhouder is.

SUBSIDIARY: een dummy die de waarde 1 aanneemt als firma *i*, dochterondernemingen in het buitenland heeft en waarde 0 indien geen dochters

Z: een vector van controlevariabelen.

Landen	Nederland	Frankrijk	Duitsland	Verenigde Staten	Zwitserland	Italië	Engeland
Aantal Firma's	340	196	63	47	28	17	13
gemiddelde ETR (%)	30,68	28,62	33,72	31,51	26,33	22,93	38,98
Gemiddelde # werknemers	157,91	180,34	190,087	225,55	151,38	94,93	88,23
Gemiddelde Omzet (000 €)	46.418,5865	46.120,65	78.002,773	173.672,31	53.755,373	39.998,713	34.892,607
Gemiddelde Totale Activa (000 €)	70.310,169	62.274,241	206.047,37	156.954,99	137.821,04	72.581,765	19.392,029

Tabel 4 Kenmerken van firma's in verschillende buitenlandse handen

Bron: Amadeus, Bureau Van Dijck

Een overzicht van die variabelen die we opnemen als controle variabelen wordt gegeven in Tabel 5. Voorafgaande studies hebben ondermeer een belangrijk significant verband gevonden tussen de grootte van een bedrijf en de feitelijke belastingdruk. Daarom dat we deze variabele ook in ons model voor België opnemen. We meten de BEDRIJFSGROOTTE door middel van het 'aantal werknemers' in het bedrijf.⁹ Indien de vennootschapsbelasting bij grote Belgische bedrijven volledig neutraal geheven zou worden, mag de bedrijfs-grootte van een bedrijf geen invloed hebben op de feitelijke belastingdruk. In principe zijn alle bedrijven in onze data onderworpen aan het hoogste tarief in de vennootschapsbelasting.

Verder nemen wij in ons empirisch model ook alle bedrijfskenmerken op waarvoor we kunnen controleren en waarvoor een wettelijke aftrek bestaat en die de feitelijke belastingdruk van een bedrijf kunnen beïnvloeden. In Tabel 5 tonen we welke variabelen aanleiding geven tot WETTELIJKE

afrekken die we hieronder opnemen. Ten eerste de 'lange termijn schuldgraad', gemeten door de ratio 'lange termijn schuld op totale activa van het bedrijf'. Deze variabele verlaagt de feitelijke belastingdruk van een bedrijf vanwege de aftrek van interestbetalingen van de belastbare winst. Om de afschrijvingen in rekening te brengen nemen we 'kapitaal-intensiteit' op als één van de WETTELIJKE variabelen. De kapitaalintensiteit van een bedrijf definiëren we als de ratio van materiële vaste activa t.o.v. de totale activa van het bedrijf. De intensiteit voor 'onderzoek & ontwikkeling' (R&D) van een bedrijf wordt gemeten door de ratio van immateriële vaste activa op de totale activa.¹⁰ België werkt met een systeem van 'carry-forwards' (CF) d.w.z. dat verliezen van het verleden in aftrek van de winst van het huidige boekjaar mogen gebracht worden, waardoor de belastbare basis verkleint. Om dit in rekening te nemen definiëren wij als 'carry-forward' een dummy variabele met waarde '1' indien het bedrijf in kwestie het jaar voordien verlies maakte en een waarde '0' in het geval het winst maakte.

Naam Variabele	Beschrijving
FOREIGN	een dummy variabele die de waarde 1 aanneemt als de firma i voor meer dan 50% in handen van een buitenlandse aandeelhouder en waarde 0 indien er geen buitenlandse meerderheidsaandeelhouder is.
SUBSIDIARY	een dummy die de waarde 1 aanneemt vanaf dat i een dochteronderneming in het buitenland heeft en waarde 0 indien geen dochters
BEDRIJFSGROOTTE:	De grootte van een bedrijf gemeten door de natuurlijke logaritme van het aantal werknemers van het bedrijf
WETTELIJK: LT SCHULDGRAAD KT SCHULDGRAAD KAPITAALINTENSITEIT R&D INTENSITEIT CF (carry-forward)	= LT schuld/ totale activa = KT schuld/totale activa = materiële vaste activa/ totale activa = immateriële vaste activa/ totale activa = dummy gelijk aan 1 als er jaar voordien een verlies was
REGIONS BRUSSEL WALLONIË	= dummy gelijk aan 1 als een bedrijf in Brussel ligt en 0 anders = dummy gelijk aan 1 als een bedrijf in Wallonië ligt en 0 anders
JAAR	Voor elk jaar tussen 1993 en 2002 wordt een aparte tijdsdummy variabele opgenomen. Het jaar 1993 wordt als referentie-jaar genomen zodat bijgevolg de dummy voor 1993 uit het model gelaten wordt.
SECTOR	We definiëren de sectoren op 2 digit NACE en includeren 62 sectoren als controle variabelen.

Tabel 5 Variabelen ter verklaring van de Effectieve Belastingdruk (ETR) bij grote Bedrijven

⁹ Om technische redenen nemen we de logaritme van het aantal werknemers van het bedrijf.

¹⁰ Voor de periode (1993-2002) bedroeg de aftrek voor investeringen in Onderzoek en Ontwikkeling 13,5% van de kost van de investering.

Om na te gaan of er eventueel ook regionale verschillen zijn tussen de belastingdruk, nemen we als extra controlevariabelen ook regionale ‘dummies’ op (REGIONS). Hiermee willen we nagaan of de taksdruk voor een gelijkaardige firma in Vlaanderen verschilt van die van Brussel of Wallonië. Econometrisch betekent dit dat we 2 regional dummies opnemen, één voor Brussel en één voor Wallonië om te kijken of de effectieve taksdruk voor een firma daar relatief lager is dan die in Vlaanderen (Vlaanderen is ons vergelijkingspunt).

Om de evolutie van de feitelijke belastingdruk over de tijd te zien, nemen we voor elk jaar een JAAR-dummy op (het jaar 1993 is het vergelijkingspunt in de analyse).

Als laatste controle variabele nemen we ook de SECTOR op waartoe een onderneming behoort. We maken een opdeling in 62 verschillende sectoren volgens de NACE classificatie op 2 digit niveau. In de regressie nemen we de sector waartoe elk bedrijf behoort mee op als controlevariabele maar om plaats te besparen in de tabel met regressieresultaten zullen we niet elke sector afzonderlijk rapporteren. Om de lezer toch een idee mee te geven wat betreft sectorverschillen tonen we in Figuur 10 een overzicht van de gemiddelde feitelijke belastingdruk voor de belangrijkste sectoren. Op die manier krijgen we een idee welke sectoren een relatief hoge en welke een relatief lage belastingdruk kennen. De verticale lijn geeft het gemiddelde over alle sectoren heen. We zien onder meer dat er sectoren zijn met een hoger dan gemiddelde druk zoals de ‘bouwsector’, de ‘Productie van Meubels en juwelen’, de ‘distributie’ en de ‘lederwaren’. Terwijl andere sectoren zoals de ‘Nutsvoorzieningen’, de ‘vastgoed’ sector en de ‘hotels en restaurant’ sector, een lager dan gemiddelde taksdruk hebben.

Het volledige empirische model dat we schatten wordt dan:

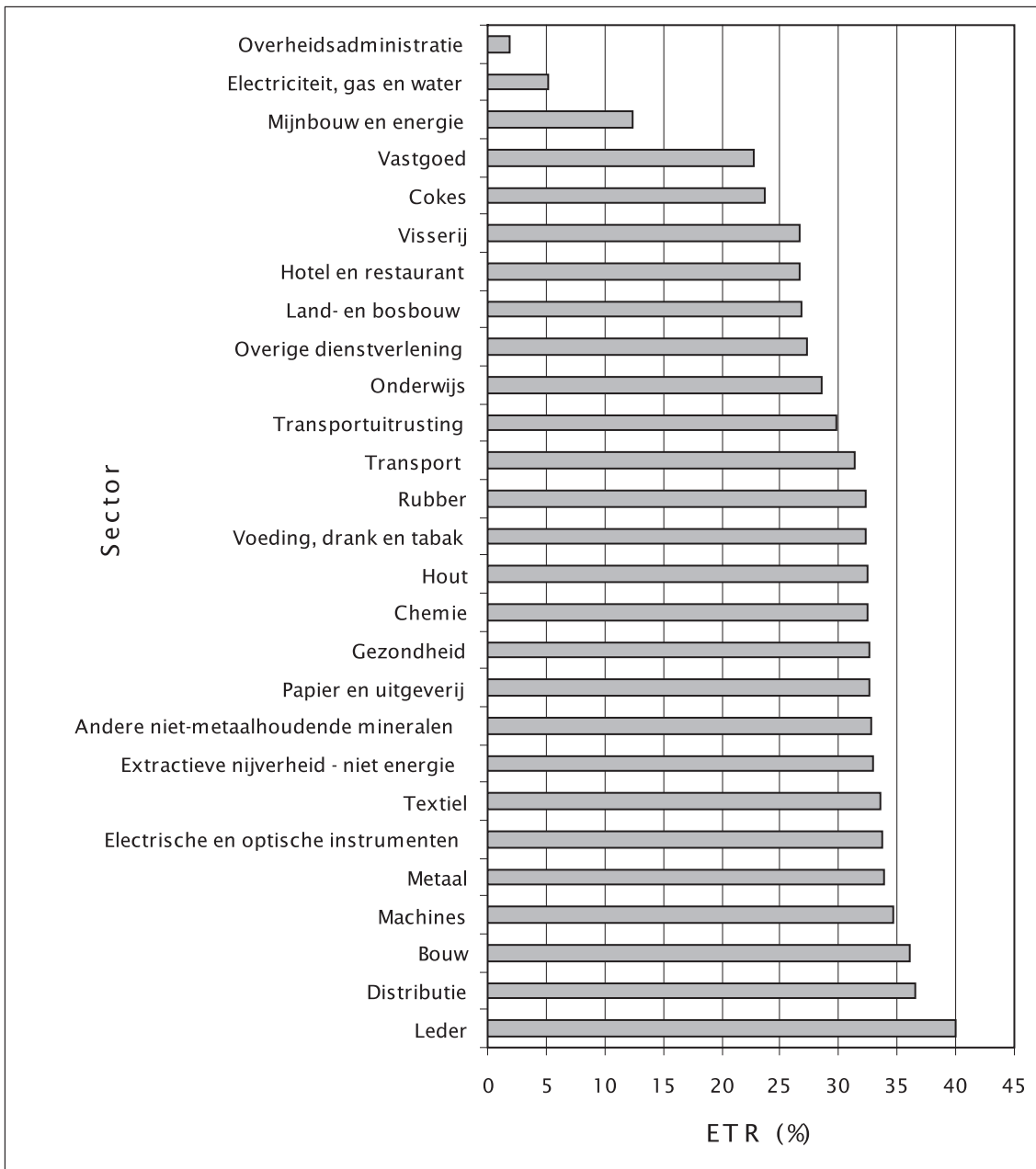
$$ETR_{it} = \beta_0 + \beta_1 FOREIGN + \beta_2 SUBSIDIARY + \beta_3 BEDRIJFSGROOTTE_{it} + \beta_4 WETTELIJK_{it} + \beta_6 REGION + \beta_7 JAAR_{it} + \beta_8 SECTOR_{it} + \epsilon_{it} \quad (2)$$

De coëfficiënten (β) die bij de variabelen in (2) staan, geven weer hoe sterk het effect van een bepaalde verklarende

variabele is op de feitelijke belastingdruk (ETR). Deze ‘bè-tacoëfficiënten’ staan weergegeven in Tabel 6, waarbij de sterretjes de significantie van het verband weergeven: hoe meer sterretjes, hoe sterker het verband tussen de variabele in kwestie en de feitelijke belastingdruk (ETR). In Tabel 6 wordt de uitdrukking (2) geschat met als bedrijfsgrootte de logaritme van het aantal werknemers van het bedrijf. Om de robuustheid van onze resultaten te verifiëren tonen we in Tabel 6 het resultaat van verschillende soorten regressiespecificaties om z de robuustheid van onze resultaten na te gaan voor verschillende schattingsmethodes. Als we ongeacht de schattingsmethode dezelfde significantie van variabelen krijgen kunnen we onze resultaten vertrouwen.

De uitleg die hieronder volgt is vrij technisch en enkel geschikt voor de gespecialiseerde lezer. Zij die enkel in de resultaten geïnteresseerd zijn verwijs ik door naar de volgende tekstparagraaf op pagina 27.

In kolom (1) van Tabel 6 tonen we een ‘fixed effects’ regressie. Bij het gebruik van firma data is het werken met fixed effects verkieslijk. De reden is dat er verschillen kunnen zijn tussen firma’s die we niet kunnen observeren, zoals capaciteit van de manager, de onderhandelingsmacht van de boekhouder van de firma t.o.v. de fiscus en vele andere zaken. Om hiervoor toch te controleren kunnen we aan elke firma een apart intercept geven in de regressie-schatting. Op die manier controleren we op een algemeen aanvaarde manier voor de onobserveerbare heterogeniteit tussen firma’s die een effect kunnen hebben op de feitelijke belastingdruk. Het nadeel van ‘fixed effects’ is echter dat de combinatie van ‘fixed effects’ met andere tijdsinvariante variabelen zoals onze ‘ownership dummies’ (FOREIGN en SUBSIDIARY) niet mogelijk is. Gegeven dat we maar in 1 jaar informatie hebben over de aandeelhoudersstructuur namelijk in 2002 veranderen deze variabelen niet over de tijd heen maar zijn specifiek per firma. M.a.w. als we de dummy variabelen willen gebruiken in de regressie die ons iets kunnen vertellen over de taksdruk van buitenlandse firma’s t.o.v. Belgische firma’s kunnen we geen ‘fixed effects’ schatting doen. Vandaar dat we in kolom 2 en 3 een andere schattingsmethode gebruiken met name een ‘robust cluster regression’ methode. Deze methode is eigenlijk een combinatie van twee schattingsmethodes. Ten eerste controleren we via de optie ‘robust’

figuur 10 Gemiddelde Effectieve Taksvoet per sector

	(1) Fixed effects	(2) Robust cluster	(3) Robust cluster	(4) Censored model	(5) Censored model	(6) Dynamic Model
FOREIGN	-	-0.0579*** (-5.08)	-0.030*** (-4.69)	-0.068*** (-9.03)	-0.038*** (-9.18)	-0.025*** (-4.56)
SUBSIDIARY	-	-0.0018 (-0.18)	-	-0.004 (-0.71)	-	0.0002 (0.05)
BEDRIJFSGROOTTE	0.027*** (15.57)	0.015*** (4.80)	0.010*** (6.03)	0.020*** (9.02)	0.013*** (11.23)	0.007*** (4.52)
KAPITAALINTENS	-0.099*** (-12.24)	-0.09*** (-3.28)	-0.070*** (-4.92)	-0.13*** (-6.95)	-0.076*** (-8.81)	-0.023** (-1.69)
R&D INTENS	-0.070*** (-3.12)	-0.08 (-0.92)	-0.104*** (-2.44)	-0.144*** (-2.11)	-0.156*** (0.030)	-0.039 (-0.84)
LT-SCHULDGRAAD	-0.004*** (-2.91)	-0.07* (-1.83)	-0.06*** (-3.01)	-0.08*** (-5.51)	-0.187*** (-19.84)	-0.029*** (-2.50)
KT-SCHULDGRAAD	-0.07*** (-8.80)	-0.18*** (-6.09)	-0.18*** (-11.25)	-0.23*** (-9.51)	-0.263*** (-22.24)	-0.092*** (-5.17)
Carry-Forward	-0.092*** (-34.13)	-0.21*** (-21.79)	-0.22*** (-45.27)	-0.34*** (-28.54)	-0.35*** (-58.48)	-0.075*** (-8.98)
ETR_1	-	-	-	-	-	0.53*** (44.08)
BRUSSEL	-	-	-0.009* (-1.24)	-	-0.17*** (-3.87)	-
WALLONIË	-	-	-0.005 (-0.87)	-	-0.007** (-1.79)	-
1994	0.022*** (7.36)	0.036*** (3.33)	0.04*** (7.59)	0.048*** (3.32)	0.05*** (7.13)	-
1995	0.023*** (7.68)	0.036*** (3.21)	0.037*** (6.76)	0.047*** (3.29)	0.045*** (6.45)	-
1996	0.027*** (8.92)	0.037*** (3.24)	0.044*** (7.89)	0.047*** (3.34)	0.054*** (7.75)	-
1997	0.026*** (8.60)	0.038*** (3.52)	0.044*** (8.04)	0.049*** (3.51)	0.054*** (7.87)	-
1998	0.023*** (7.70)	0.039*** (3.44)	0.040*** (7.18)	0.048*** (3.48)	0.049*** (7.17)	-
1999	0.030*** (9.88)	0.038*** (3.35)	0.051*** (9.22)	0.051*** (3.68)	0.065*** (9.60)	-
2000	0.031*** (10.19)	0.030*** (2.49)	0.048*** (8.73)	0.042*** (3.03)	0.062*** (9.14)	-
2001	0.034*** (11.13)	0.041*** (3.51)	0.051*** (9.05)	0.054*** (3.89)	0.06*** (9.47)	-
2002	0.032*** (10.14)	0.025*** (2.11)	0.042*** (7.16)	0.036*** (2.58)	0.054*** (7.88)	-
SECTOR-Dummies	No	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
Constant	0.236*** (38.51)	0.42*** (23.8)	0.22*** (0.038)	0.40*** (2.97)	0.18*** (7.83)	0.156 (0.98)
Observaties	60.089	6.226	25.222	6.226	25.222	5.076

Tabel 6 Resultaten van de Regressie-Analyse ter verklaring van de Effectieve aanslagvoet
 $ETR_{it} = \beta_0 + \beta_1 FOREIGN + \beta_2 SUBSIDIARY + \beta_3 BEDRIJFSGROOTTE_{it} + \beta_4 WETTELIJK_{it} + \beta_5 JAAR_{it} + \beta_6 SECTOR_{it} + \epsilon_{it}$

Noot : t-waarden staan tussen vierkante haakjes, * significant op 10% niveau, ** significant of 5% niveau, *** significant op 1% niveau

voor mogelijke heteroskedasticiteit van de observaties, ten tweede controleren we via de optie 'clustering' dat de observaties van één firma over de tijd heen kunnen gecorreleerd zijn. Omdat observaties over de tijd niet noodzakelijk onafhankelijk zijn van elkaar, beschouwen we elke firma als een aparte 'cluster' in de regressie. Het verschil tussen kolom 2 en 3 is dat we in 3 ook de regionale dummies toevoegen als verklarende variabelen maar de variabele SUBSIDIARY laten vallen. Dit levert vele extra observaties op zoals we kunnen zien onderaan de tabel. In kolom 4 en 5, gebruiken we nog een andere schattingstechniek namelijk een 'censored tobit' specificatie. De reden is dat we voor wat betreft de 'te verklaren variabele' namelijk de effectieve aanslagvoet (ETR) per firma we een 'truncation' (afkapping) van de observaties doorgevoerd hebben. Hiermee bedoelen we dat we enkel observaties van effectieve taksvoeten tussen 0 en 1 (zoals ook in Collins & Schackelford, 1995) beschouwen. In Figuur 11 tonen we de totale verdeling van niet afgekapte ETRs in de dataset. Hier zien we dat een aantal observaties beneden 0 liggen en boven 1. ETRs beneden 0 kunnen het gevolg zijn van verliezen in plaats van winsten die in de noemer staan. Om dit te vermijden nemen wij enkel de bedrijven met positieve winsten in onze data op. ETRs boven de 1 kunnen het gevolg zijn van fiscale boetes die een firma moet betalen maar die betrekking hebben op de winsten van voorgaande boekjaren. Ook die laten we buiten beschouwing. Echter deze 'afkapping' van observaties zou onze resultaten kunnen vertekenen. Vandaar dat we in kolom 4 van tabel 6 (zonder regio dummies) en kolom 5 (met regio dummies) een regressie techniek toepassen die rekening houdt met deze 'censoring' van data. En tot slot in kolom 6 van Tabel 6 schatten we een dynamisch model. Hiermee bedoelen we dat we nog een extra 'verklarende' variabele opnemen met name de effectieve taksdruk van het vorige jaar (ETR₁). De reden is dat de effectieve taksdruk over de tijd heen kan gecorreleerd zijn. Het opnemen van een 'vertraagde' variabele kan hiervoor controleren. Bij het schatten van een dynamisch model geeft de vertraagde variabele eigenlijk al een trend over de tijd weer, vandaar dat we de JAAR-dummies in het dynamisch model niet meer mee opnemen als controlevariabelen.

Als we naar het aantal observaties kijken over de schattingen heen zien we duidelijk dat in al de regressies waar we de variabelen FOREIGN en SUBSIDIARY opnemen als variabelen, er veel minder observaties zijn, maar toch nog altijd enkele duizenden observaties. De reden is dat we niet van alle firma's de aandeelhoudersstructuur kunnen bepalen. Vooral door het toevoegen van de variabele SUBSIDIARY vallen vele observaties weg omdat voor vele firma's deze informatie niet gegeven is. Zonder de variabele SUBSIDIARY aan het model toe te voegen hebben we meer dan 20.000 observaties. Een dataset van die orde van grootte levert betrouwbare resultaten op.

Wat opvalt in Tabel 6 is dat al onze resultaten relatief stabiel blijven ondanks de verschillende schattingsmethodes.¹¹ In elk van de specificaties zien we dat FOREIGN een negatief teken heeft en zeer significant is. De coëfficiënt bij de FOREIGN variabele varieert tussen de -0.026 en de -0.068. Dit wil zeggen dat de ETR van een buitenlandse firma gemiddeld tussen de 2,6% en de 6,8% punten lager ligt dan voor andere bedrijven. Daar de gemiddelde ETR voor gans onze dataset rond de 30% ligt, kunnen we stellen dat de gemiddelde ETR voor de buitenlandse firma's ongeveer tussen de 27.4% en de 23.2% ligt. Of m.a.w. de feitelijke belastingdruk voor buitenlandse bedrijven ligt ongeveer 15% lager dan het gemiddelde $([0.026+0.068]/2)/0.30$.

De variabele SUBSIDIARY die controleert voor bedrijven in België met dochter(s) in het buitenland, heeft weliswaar altijd een negatief teken maar is meestal niet significant, wat suggereert dat deze bedrijven geen significant lagere belastingdruk hebben t.o.v. Belgische firma's zonder dochterbedrijven in het buitenland.

Voor wat betreft de andere controlevariabelen zien we in al de specificaties die we gebruikten in Tabel 6, dat vooral bedrijven met meer schulden een lagere feitelijke belastingdruk hebben. Dit impliceert dat het belastingstelsel in België schuldfinanciering bevoordeelt. Het is ongetwijfeld in het licht van deze resultaten dat de overheid er nu over

¹¹ Wij baseren ons hier op 'directe participaties'. Echter, dezelfde regressieanalyses waar we niet alleen de directe maar ook de indirecte participaties mee in rekening nemen geven hetzelfde resultaat.

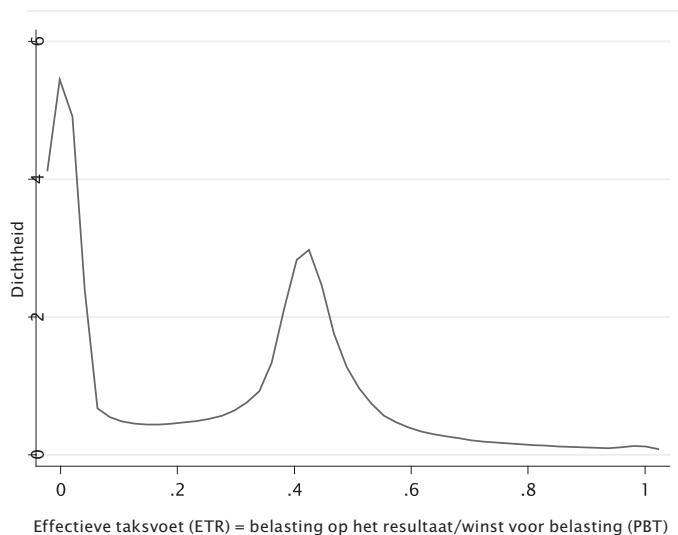
denkt om ook voor financiering met eigen vermogen een ‘notionele’ aftrek te voorzien waardoor financiering met eigen vermogen fiscaal aantrekkelijker zou moeten worden. Onze resultaten bevestigen inderdaad dat schuldfinanciering fiscaal aantrekkelijker is.

Eveneens blijkt uit onze analyse dat hoe groter een bedrijf in termen van aantal werknemers, hoe hoger de feitelijke belastingdruk. Dit resultaat is heel robuust en suggereert dat arbeidsintensieve bedrijven relatief meer belasting betalen dan anderen. Terwijl een bedrijf dat kapitaalsintensief is waarmee bedoeld wordt dat er veel machines en dergelijke in de firma zijn, een relatief lagere taksdruk kent. Ook R&D intensieve bedrijven hebben een lagere taksdruk dan gemiddeld.

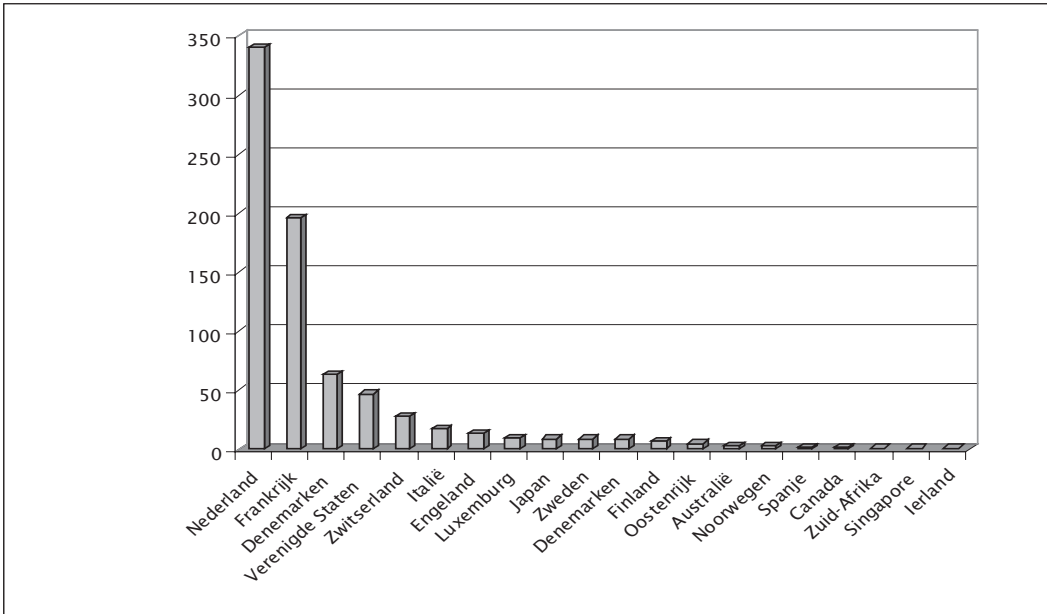
We richten onze aandacht opnieuw naar de ondernemingen met multinationaal karakter die in België gevestigd zijn. Uit Tabel 6 blijkt duidelijk dat bedrijven die in België gevestigd zijn maar onder buitenlandse controle vallen (buitenlandse meerderheidsaandeelhouder), duidelijk een lagere *feitelijke aanslagvoet* (ETR) hebben dan Belgische bedrijven.

De vraag die we ons kunnen stellen is: wie zijn de buitenlandse aandeelhouders in Belgische firma's en hoe belangrijk zijn ze? Dit geeft onder meer een idee van de zoge-

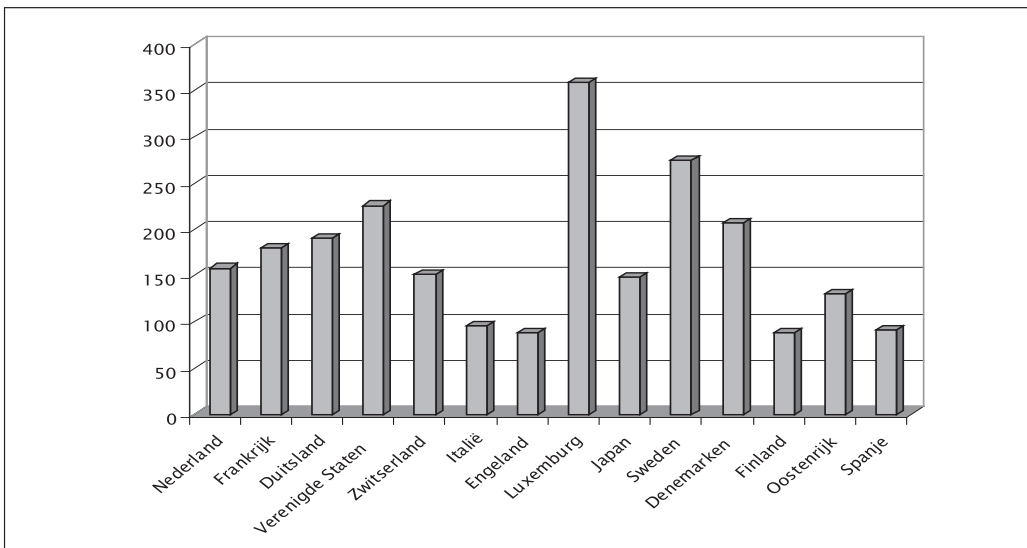
naamde ‘verankering’ van de Belgische economie. Uit onze data blijkt dat ongeveer 78% van de bedrijven in Belgische handen zijn. De grootste buitenlandse aandeelhouder is Nederland die 7,5% van onze bedrijven in handen heeft. Daarna volgt Frankrijk met een 4,7% en Duitsland met een 3%. De Verenigde Staten volgen op de 4e plaats en houden ongeveer een 2,7% van de grote Belgische bedrijven in handen. In Figuur 12 laten we zien in hoeveel gevallen de buitenlandse meerderheidsaandeelhouder behoort tot een bepaald land. Daaruit blijkt eens te meer dat de buitenlandse aandeelhouders van Belgische bedrijven in de meerderheid van de gevallen uit de ons omringende landen komen (Nederland, Frankrijk, Duitsland). Echter, dit zegt niets over de grootte van deze bedrijven. Het zou kunnen dat hoewel de Nederlanders in de meeste gevallen buitenlandse meerderheidsaandeelhouder zijn, zij eigenaar zijn van de kleinste bedrijven in België. Om dit na te gaan bekijken we drie verschillende grootte-indicatoren: personeel, omzet en totale activa. Figuur 13 toont per land het gemiddelde aantal werknemers dat in België tewerkgesteld is. Daaruit blijkt onder meer dat bedrijven in handen van de Verenigde Staten, gemiddeld veel meer personeel tewerk stellen dan de bedrijven in Nederlandse handen. In deze figuur vallen verder ook nog Luxemburg en Zweden op die eigenaar zijn van firma's met veel personeel, echter voor deze laatste twee landen vertegenwoordigt het gemiddelde personeelcijfer een zeer klein aantal firma's zoals we konden zien in Figuur 12.

figuur 11 Distributie van de Effectieve Taksvoet (ETR)

figuur 12 Frequentie van Buitenlandse Meerderheidsaandeelhouders in Belgische bedrijven

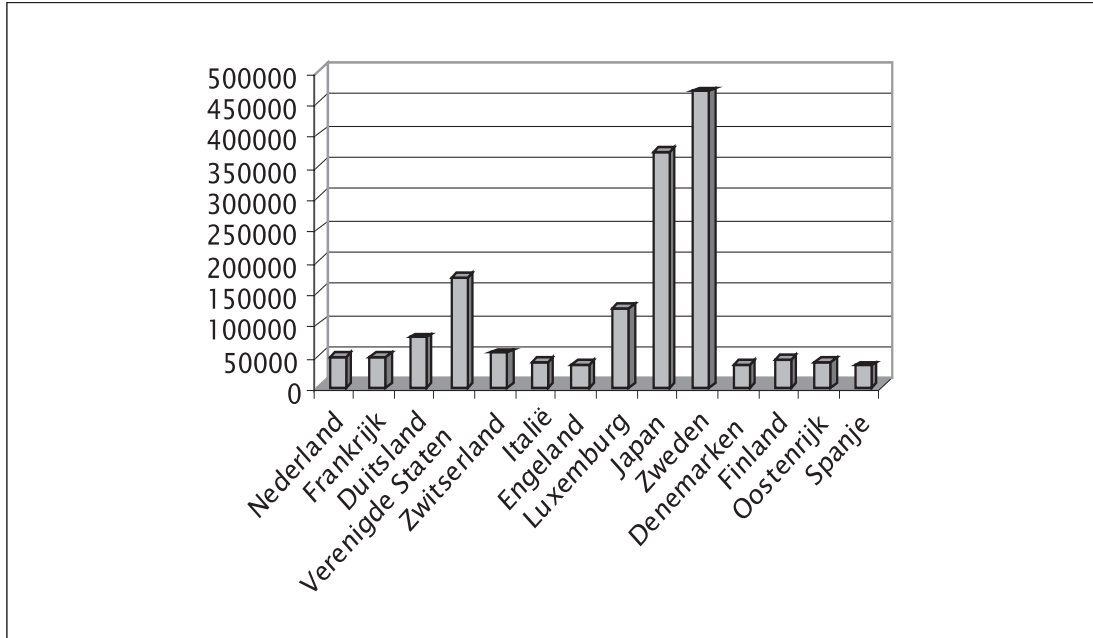
figuur 13 Gemiddeld personeelsbestand per buitenlandse meerderheidsaandeelhouder

Als we kijken naar de gemiddelde omzet van de bedrijven in buitenlandse handen, in Figuur 14, dan valt ons op dat ook daar de Verenigde Staten ver boven de bedrijven in handen van onze buurlanden uitsteekt. De hoge cijfers voor Japan en Zweden, vertegenwoordigen een veel kleiner aantal firma's in ons land.

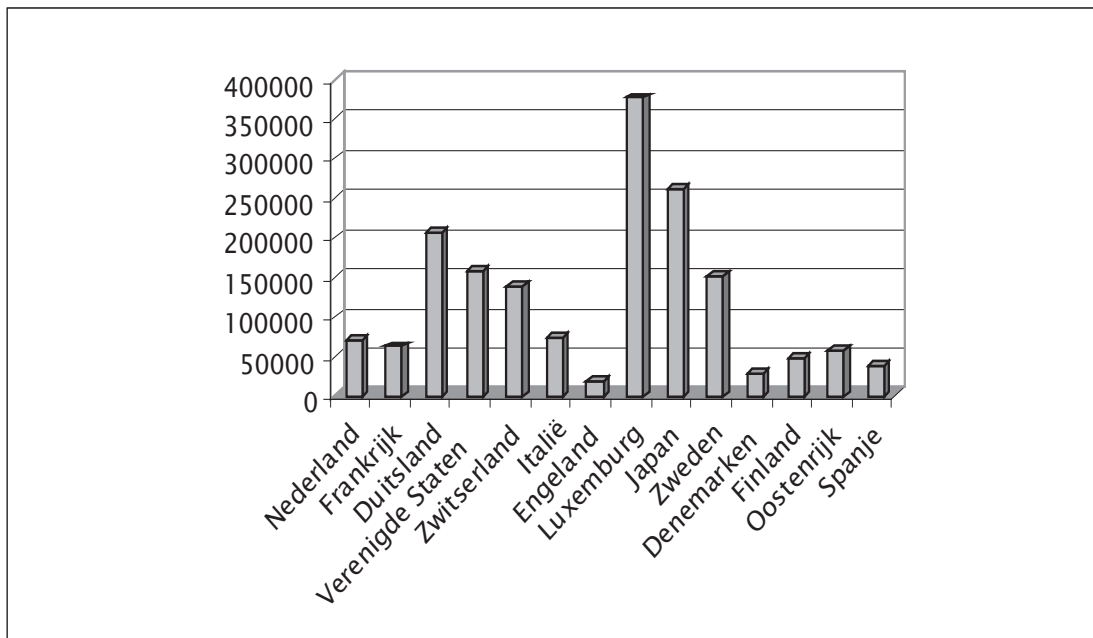
Voor wat betreft 'totale activa' zien we in Figuur 15 dat naast Amerikaanse bedrijven ook bedrijven in Duitse handen en in Zwitserse handen gemiddeld een groot totaal actief vertegenwoordigen.

Samengevat kunnen we stellen dat vooral de Nederlanders vele Belgische bedrijven in handen hebben maar dat de bedrijven in handen van de Verenigde Staten, de grotere bedrijven zijn.

Als we de gemiddelde ETR per nationaliteit van de meest voorkomende buitenlandse meerderheidsaandeelhouders bekijken in Tabel 4 (Nederland, Frankrijk, Duitsland, Verenigde Staten, Zwitserland, Italië en Verenigd Koninkrijk) zien we dat de verschillen in gemiddelde ETR tussen de verschillende landen relatief klein zijn.

figuur 14 Gemiddelde Omzet per buitenlandse Meerderheidsaandeelhouder

figuur 15 Gemiddelde Totale Activa per Buitenlandse Meerderheidsaandeelhouder

4. Multinationals en taksconcurrentie in Europa

In een laatste luik van deze studie gaan we dieper in op de problematiek van ‘tax competition’ tussen verschillende landen. In het bijzonder willen we nagaan in welke mate de investeringen van Belgische multinationals in andere landen gedreven zijn door de hoogte van de aanslagvoeten in het gastland. Hiervoor stellen we een unieke dataset op van ondernemingsgegevens over Belgische bedrijven die dochterondernemingen in het buitenland hebben. De meerderheid van de dochterbedrijven van Belgische moederbedrijven is gevestigd in andere landen van de EU25 zoals geïllustreerd in Figuur 16.

Op basis van deze gegevens gaan we na in welke mate de totale activa geïnvesteerd door de multinational in een bepaald land een functie is van de belastingdruk t.o.v. andere controlefactoren zoals verschillen tussen landen in de loonkosten. In deze studie zullen we de gevoeligheid van de investeringen ten aanzien van de officiële aanslagvoeten meten. Meer bepaald willen we volgende regressie schatten:

$$\log TA_{it}^j = \alpha_i + \alpha_1 STR_{jt} + \alpha_2 Z + \varepsilon_{ijt} \quad (3)$$

TA= natuurlijke logaritme van de totale activa van dochterbedrijf *i* in land *j*, op tijdstip *t*.

STR= Officiële aanslagvoet van de vennootschapsbelasting van land *j*, op tijdstip *t*.

Z= vector van controle variabelen waaronder loonniveau en de productiviteit in gastland *j* etc.

α_i = een apart intercept in de regressie voor elk dochterbedrijf, dat controleert voor alles wat specifiek en verschillend is tussen de verschillende dochterbedrijven zoals capaciteit van de manager, de aandeelhoudersstructuur en dergelijke meer.

Regressie (3) die we hierboven tonen is geïnspireerd op het werk van Desai, Foley en Hines (2002) verschenen als NBER12 working paper n° 9224. De paper van Desai et. al. (2002) was echter een macro-economische studie waarin naar de totale investering in activa van vestigingen van Amerikaanse bedrijven per gastland keek. Terwijl wij in onze studie beschikken over investeringen in activa per firma en dus beschikken over veel gedetailleerdere gegevens.

De officiële aanslagvoet (STR) kan zowel een effect hebben op het volume van de investeringen in het gastland zoals gemeten door totale activa in bovenstaande specificatie (TA), maar kan ook een effect hebben op de gerapporteerde winst voor belastingen. Wanneer een Belgische groep met dochters in verschillende landen als objectief heeft het maximaliseren van winsten na belastingen voor de hele groep, dan zullen ze waarschijnlijk trachten om de hoogste winsten binnen de groep te rapporteren in het land met de laagste officiële taksvoet (STR). Om deze hypothese te testen zullen we ook volgende specificatie bekijken waarbij we de gerapporteerde winst¹³ voor belastingen (profit before tax of PBT) bekijken als functie van de officiële aanslagvoet (STR) van het land waar de dochter(s) gevestigd zijn. Wanneer we kijken naar gerapporteerde winsten in de dochterbedrijven gaan we ook controleren voor de hoeveelheid arbeid en de hoeveelheid kapitaal die in het dochterbedrijf gebruikt worden, respectievelijk gemeten door het aantal werknemers (EMP) en door de ‘materiële vaste activa’ (total fixed assets of TFA zoals machines, wagens,...) aanwezig in de dochter:

$$PBT_{it} = \beta_k + \beta_1 STR_{jt} + \beta_2 EMP_{ijt} + \beta_3 TFA_{ijt} + \varepsilon_{ijt} \quad (4)$$

De regressie in (4) is geïnspireerd op het werk van Hines en Rice (1994) die voor een set van vestigingen van Amerikaanse bedrijven nagingen of de gerapporteerde winsten voor belastingen een functie zijn van de aanslagvoet van het gastland. De specificatie werd in logaritmen geschat.

De resultaten van deze regressie kunnen geïnterpreteerd worden als indirect bewijs van ‘transfer pricing’ binnen MNFs. Als we vinden dat er een negatief verband zou bestaan tussen de gerapporteerde winsten in de dochteronderneming en de officiële aanslagvoet (STR) van het gastland, wijst dit erop dat bedrijven ervoor kiezen om zo weinig mogelijk winst te rapporteren in hoge belastingslanden en zoveel mogelijk in lage belastingslanden om op die manier de winst van de hele MNF na belastingen te maximaliseren.

Hierbij moeten we wel opmerken dat onze dataset enkel financiële gegevens bevat van dochterondernemingen binnen de EU25. We beschikken niet over informatie van dochteron-

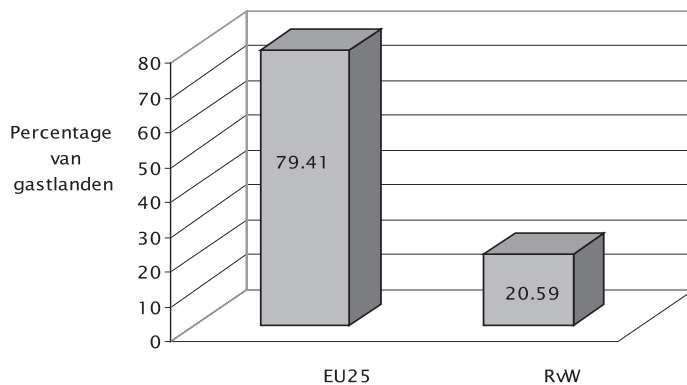
¹² National Bureau for Economic Research, het meest gerenommeerde instituut voor economische studies in de wereld.

¹³ Bedrijven met verliezen nemen we niet op in de analyse.

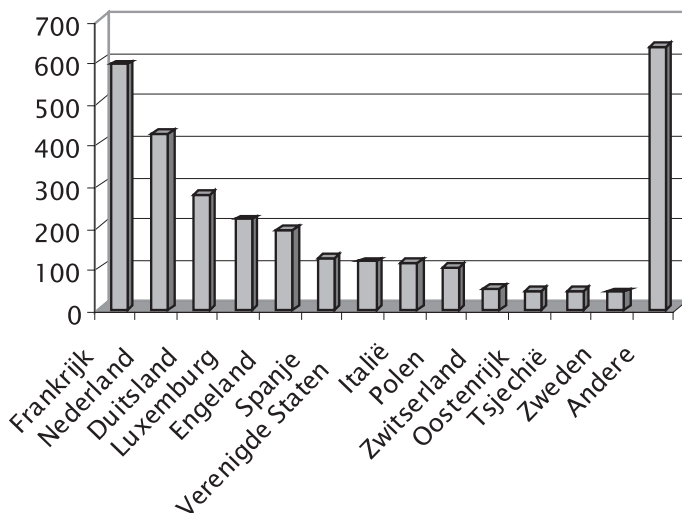
dernemingen die desgevallend elders gevestigd zijn. Uit Figuur 16 blijkt echter dat dit niet zo een probleem is. In Figuur 16 laten we namelijk zien hoeveel dochters van Belgische bedrijven in de EU25 zitten en hoeveel daarbuiten. Hieruit blijkt dat het overgrote merendeel van de dochterbedrijven in de andere landen van de EU 25 zitten.

Vooraleer we gaan kijken naar de resultaten van regressie (1) en (2) is het interessant om eerst de geografische spreiding van de dochterbedrijven te bekijken. In Figuur 17 illustreren we waar de meeste dochterbedrijven van Belgische 'moederfirma's zich bevinden. Hieruit blijkt dat de meeste doch-

figuur 16
Locatie van Belgische dochterondernemingen in de EU25 versus de rest van de wereld

Noot: RvW = Rest van de Wereld; Data: Amadeus ondernemingsgegevens

figuur 17 Locatie van Belgische dochterondernemingen
Data: Amadeus

terondernemingen zitten in de ons omringende landen nl. in Frankrijk, Nederland, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. Van de nieuwe EU10 lidstaten valt op dat er heel wat Belgische dochters in Polen en in Tsjechische republiek zitten.

In Tabel 7 tonen we de resultaten van de regressie in (3) waarbij we nagaan of de investeringen van dochterbedrijven in het buitenland een functie is van de aanslagvoet van het gastland, daarbij controlerend voor loonverschillen/productiviteitsverschillen tussen gastlanden. Vanuit econometrisch oogpunt controleren we eveneens voor de 'unobservables' met name alle andere variabelen die de verschillen in investeringen in totale activa tussen dochterbedrijven kunnen beïnvloeden maar die we niet kunnen observeren-zoals capaciteit en opleidingsniveau van de lokale manager etc.- door een dochter-specifiek-fixed effect in de regressie toe te voegen. In kolom 1 van Tabel 7 tonen we de resultaten waaruit blijkt dat, controlerend voor loonverschillen en deze dochter-specifieke variabelen, er een significant negatief effect van de aanslagvoet in het gastland bestaat op de hoogte van de totale investeringen in de dochteronderneming. In kolom 2 van Tabel 1 gebruiken we productiviteit van de arbeiders in de dochterfirma gedefinieerd als 'toegevoegde waarde/personeel' als controlevariabele. Opnieuw krijgen we een negatief verband tussen aanslagvoet in het gastland en grootte van de investering in de dochterfirma.

Uit Tabel 7 blijkt dat in onze studie voor België we vinden dat een 10% hogere taksvoet overeenstemt met een 3 à 4% lagere investering in totale activa in het buitenland. Dit resultaat uit de regressie laat ons toe om te berekenen hoeveel investeringen België gemist heeft omwille van de relatief hoge officiële aanslagvoet t.o.v. het Europees gemiddelde. Als we weten dat momenteel de Belgische STR van 33,99% ongeveer 7% punten hoger ligt dan het gemiddelde van de EU25 van 26,8% dan heeft België in procenten uitgedrukt ongeveer een 26% ($0.07/0.268$) hogere aanslagvoet dan het EU gemiddelde. Nemen we dan de laagste elasticiteit die uit de regressie naar voor komt namelijk van 0.3, dan maakt dit dat een hogere aanslagvoet van 26% resulteert in een lagere investering van 8% ($0.26 \cdot 0.3$). Verder weten we dat de gemiddelde totale activa geïnvesteerd in een Belgische dochter in het buitenland ongeveer een 24 miljoen euro bedraagt. Als we hiervan 8% nemen komt dit neer op een bedrag van ongeveer

14 D.w.z. per dochterbedrijf laten we een apart intercept in de regressie toe van daar dat het intercept in regressie (3) met een subscript 'i' aangeduid staat (ai).

	(1) in logs	(2) in logs
Log aanslagvoet in gastland (log van STR)	-0.417*** (0.092)	-0.336*** (0.098)
Log loonkost dochter	0.38166*** (0.0147)	-
Log loonkost dochter		0.314*** (0.0128)
Constante	8.29*** (0.333)	8.41*** (0.357)
Aantal observaties	6.798	5.195

Tabel 7
Relatie Investerings van Belgische dochterbedrijven en Taksvoet in het gastland

Noten: standaardafwijkingen tussen haakjes
 ***: significantie op 1% niveau (heel significant)
 **: significantie op 5% niveau
 *: significantie op 10% niveau

2 miljoen euro per Belgische dochter. Als we dit vermenigvuldigen met het aantal Belgische dochters dat wij identificeerden nl. 706, dan komen we op een bedrag van 1400 miljoen euro ofwel 1,4 miljard euro dat niet in België geïnvesteerd maar wel elders werd omwille van de hogere dan gemiddelde Europese aanslagvoet.

Ter vergelijking, de studie van Desai et al (2002) voor de dochterondernemingen van Amerikaanse firma's, vindt dat een 10% hogere aanslagvoet in het gastland overeenstemt met 2,3 % lagere investeringen van Amerikaanse firma's in landen buiten de EU en een 7% lagere investeringen voor gastlanden binnen de EU. Een 'back of the envelope' berekening leert ons dat het het feit dat België 26% boven het gemiddelde van de EU aanslagvoet zit, ons dit nog eens extra een verlies van ongeveer 1,3 miljard Euro van U.S. bedrijven kost. Wij komen tot dit cijfer door de gemiddelde investering in termen van totale activa van een U.S bedrijf in België (156.000.000 euro) te nemen en dit te vermenigvuldigen met het aantal U.S. bedrijven dat er in België zijn (47). Als we weten dat 10% hogere taksvoeten een daling van de investering met 7% oplevert, betekent dit dat een hogere taksvoet van 26% een lagere investering van ongeveer 18% (0.26*0.7) betekent t.o.v. de situatie waar België de gemiddelde taksvoet van de EU25 zou hanteren. Van het totale bedrag van U.S investeringen in België nemen we dan 18% en zo komen we tot een minder investering van U.S bedrijven in België van 1,3 miljard euro.

Daar er voor andere landen tot dusver nog geen analyse werd uitgevoerd om de gevoeligheid te meten van de investeringen t.o.v. de aanslagvoet, kunnen we onze berekeningen niet voor alle buitenlandse investeerders in België doen, maar dit zal wellicht in de toekomst wel het geval zijn als er schattingen voor meerdere landen worden uitgevoerd.

In Tabel 8 tonen we de resultaten van regressie (4) waarbij we het effect nagaan van de aanslagvoet van het gastland op de gerapporteerde 'winst voor belasting' per dochterbedrijf, controlerend voor de hoeveelheid arbeid en kapitaal die er in de dochter aangewend worden. De resultaten wijzen uit dat de aanslagvoet een duidelijk negatief effect heeft op de hoogte van de gerapporteerde winst. M.a.w. binnen eenzelfde groep

gaan bedrijven meer winst rapporteren in lage takslanden en minder winst rapporteren in hoge takslanden.

Onze resultaten wijzen erop dat een 10% hogere tax leidt tot een 3,6% lagere 'winst voor belastingen' voor Belgische dochters in het buitenland. Ter vergelijking in de Hines en Rice (1994) studie voor U.S. dochterondernemingen vinden dat een 1% hogere aanslagvoet in het gastland leidt tot een 2,3% lagere winst voor belasting in de dochterondernemingen. M.a.w. de studie voor de US geeft nog veel sterkere effecten van taksvoeten op gerapporteerde winsten aan. Een mogelijke verklaring voor de kleinere effecten die blijken uit onze studie is dat in de US studie de onderzoekers beschikten over alle dochterondernemingen over heel de wereld. Terwijl onze geografische radius beperkt is tot de EU25. Hoewel we daarmee het grootste aantal dochterbedrijven incorporeren zou het opnemen van dochterondernemingen in de U.S., China, Latijns-Amerika en andere delen van de wereld ongetwijfeld leiden tot een nog grotere variatie in taksvoeten.

In het licht van de resultaten die verkregen werden voor de U.S bedrijven, sterkt dit ons in het vermoeden dat het effect van taksvoeten voor Belgische dochters in werkelijkheid nog sterker is dan we hier rapporteren.

Samenvattend kunnen we stellen dat onze resultaten aantonen dat zowel voor wat betreft de gerapporteerde 'winst voor belastingen' als wat betreft de 'investering in totale activa', de aanslagvoet van het gastland (STR) een zeer significante rol speelt. We vinden voor de Belgische dochterondernemingen dat er een sterk negatief verband bestaat tussen de hoogte van de gerapporteerde winst en de aanslagvoet van het gastland. We vinden eveneens een negatieve relatie tussen de aanslagvoet en de grootte van de investeringen in totale activa in het gastland. Dit alles wijst op het grote belang van de aanslagvoet voor wat betreft het investeringsgedrag van firma's.

	(1) Belgische
Log aanslagvoet gastland (log van STR)	-0.366** (0.206)
Log arbeid dochter	0.23*** (0.040)
Log kapitaal dochter	0.250*** (0.023)
Constante	4.620*** (0.758)
Aantal observaties	4.835

Tabel 8 Relatie Winstrapportering Belgische dochterbedrijven en Taksvoet in het gastland

Noot: alle specificaties in logs geschat

5. Algemene conclusies

Algemeen kunnen we stellen dat over de voorbije 10 jaren de officiële taksvoeten in heel Europa gedaald zijn, terwijl de feitelijke belastingdruk relatief stabiel gebleven is. Dit betekent dat de meeste landen een ‘broekzak-vestzak’ operatie gehanteerd hebben waarbij ze enerzijds hun officiële taksvoeten hebben laten dalen maar anderzijds ook hun taksbasis vergroot hebben.

De *gemiddelde officiële taksvoet* (STR) voor de EU25 is tussen 1993 en 2004 *gedaald* met ongeveer 10% punten van respectievelijk 38,51% naar 26,85%.

De *gemiddelde feitelijke aanslagvoet* (ETR) voor de EU25 is tussen 1993 en 2002 (laatste jaar van onze firmagegevens) *stabiel* gebleven met een waarde in 1993 van 22,83% en een waarde van 21,59% in 2002.

Voor de officiële aanslagvoeten is de kloof tussen het ‘oude’ Europa van de EU15 en de nieuwe toetreders van de EU10, vergroot ondanks de algemeen dalende trend in de officiële taksvoeten. Dat komt doordat de daling in de EU10 van de ‘nieuwe toetreders’ nog sterker is geweest dan de daling in het ‘oude’ Europa van de EU15.

Wat opvalt is dat de daling van de officiële taksvoeten een geografisch patroon vertoont. De buurlanden van de nieuwe lidstaten zoals Duitsland, Italië, Oostenrijk hebben hun officiële taksvoeten sneller laten dalen dan ‘niet-buren’ van de nieuwe lidstaten zoals Frankrijk, Spanje en Benelux. De meest perifere landen binnen het ‘oude Europa’ nl. Ierland en Portugal hebben hun officiële taksvoeten laten dalen tot op het niveau van de nieuwe EU10. Hierdoor is er momenteel een ‘centrum-periferie’ patroon ontstaan waar de centrumlanden grotendeels bestaan uit het oude Europa en de periferie bestaat uit de EU10 en de meest perifere landen van het oude Europa nl. Ierland en Portugal. De centrumlanden vragen nog steeds een ‘takspremie’ voor wat betreft de officiële aanslagvoeten t.o.v. de periferie van ongeveer 15% punten. Dit confirmeert de theorie van Baldwin en Krugman (2002) die argumenteren dat er geen taksconvergentie hoeft te zijn tussen centrumlanden en periferielanden.

Als we ons toespitsen op de positie van België dan zien we dat ons land in 2004 een 8e plaats bekleedt in het verruimde Europa van de EU25 als we de landen rangschikken volgens hoogte van de officiële aanslagvoeten. Met een officiële taksvoet in 2004 van 33,99% ligt België nog steeds 3% punten boven het gemiddelde van het oude Europa van de EU15 en 13% punten boven het gemiddelde van de toetreders van de EU10 in 2004.

België komt echter op de 2^e plaats te staan -na Italië- als het gaat over de *effectieve* taksdruk (ETR). Over de tijd heen is de effectieve taksdruk zeer stabiel gebleven. In het jaar 2002, het laatste jaar ter onzer beschikking, lag de effectieve taksdruk in België echter nog altijd 6% punten boven het gemiddelde van de oude EU15 en 15% punten boven het gemiddelde van de nieuwe toetreders (EU10). Hierdoor kunnen we besluiten dat de positie van België in termen van vennootschapsbelasting momenteel duidelijk niet concurrentieel is omdat ze op alle vlakken bij de landen behoort met de hoogste taksdruk. Hierbij moeten we wel vermelden dat de effectieve taksdruk allicht na 2003 gedaald is omwille van de verlaging van de officiële taksvoet door de overheid. Hoewel de cijfers ons op dit moment niet toelaten de rangschikking van België in termen van ETR te bekijken na 2002, kunnen we wel stellen dat onze positie wellicht verbeterd is dankzij de taksdaling van 2002. Maar naar alle waarschijnlijkheid behoren we zelfs nu nog bij de kopgroep in termen van hoogte van de effectieve taksdruk.

In de derde paragraaf ging onze aandacht integraal naar België en zijn we meer in detail, met name op bedrijfsniveau, gaan kijken naar de *feitelijke* belastingdruk en of die verschilt al naargelang bedrijven gecontroleerd worden door een buitenlandse aandeelhouder en dus eerder een multinational karakter hebben. Feitelijke belastingdruk tussen firma's verschilt ook naargelang bedrijfsgrootte, sector en de wijze waarop ze zich financieren.

Onze bevindingen tonen aan dat terwijl 78% van de grote Belgische firma's in Belgische handen zijn, 22% in buitenlandse handen zijn. De buitenlandse firma's betalen ongeveer 15% minder vennootschapsbelasting dan Belgische

firma's. Dit confirmeert de hypothese dat de overheid geneigd is om mobiele productiefactoren minder te belasten dan minder mobiele productiefactoren.

In de meerderheid van de gevallen komt de buitenlandse meerderheidsaandeelhouder uit één van de ons omringende landen. Met name Nederlandse firma's hebben in de meerderheid van de gevallen de controle over Belgische firma's (7,5%). De Verenigde Staten staan pas op een vierde plaats na Nederland, Frankrijk en Duitsland met 2,7%. Echter de bedrijven in handen van de Verenigde Staten zijn typisch de grotere bedrijven met veel werknemers en omzet.

Verder tonen onze resultaten aan dat schuldfinanciering een fiscaal voordeel oplevert, terwijl arbeidsintensieve bedrijven een sterk fiscaal nadeel hebben. M.a.w. bedrijven die hun activiteiten financieren met schulden hebben een gemiddeld lagere feitelijke belastingdruk. Bedrijven die werken met veel personeel betalen relatief meer belastingen.

In de vierde paragraaf gingen we dieper in op de relatie tussen aanslagvoeten en de vestiging van dochterbedrijven in het buitenland. Als eerste stap documenteerden we waar de buitenlandse dochterbedrijven zich bevinden. Hieruit blijkt dat de meeste dochterbedrijven van Belgische firma's in de andere landen van de EU25 gevestigd zijn.

Daarna onderzochten we of de investeringen in buitenlandse dochterbedrijven gedreven worden door de hoogte van de aanslagvoet van het gastland. Onze resultaten to-

nen aan dat een 10% hogere taksvoet in het buitenland resulteert in een 3 à 4% lagere investering in dochterbedrijven in het buitenland. Uit onze berekeningen blijkt dat het feit dat België een hogere aanslagvoet heeft dan de rest van Europa als gevolg heeft dat er 1,4 miljard euro Belgische investeringen naar het buitenland gegaan zijn eerder dan naar België. Daarenboven kost de relatief hoge officiële aanslagvoet in België t.o.v. het Europese gemiddelde ons ook een bedrag van 1,4 miljard euro aan investeringen vanuit de Verenigde Staten.

Tot slot gingen we ook na in welke mate de aanslagvoet in het gastland een invloed heeft op de hoeveelheid gerapporteerde 'winst voor belasting' van de buitenlandse dochter. Daar wijzen onze resultaten uit dat een 10% hogere taksvoet in het buitenland resulteert in een verlaging van de gerapporteerde winst voor belasting met ongeveer 3,6%. M.a.w. bedrijven kiezen ervoor om de laagste winst te rapporteren in de landen met de hoogste taksvoeten en de hoogste winst te rapporteren in landen met de laagste taksvoeten. Dit wijst erop dat ondermeer via een systeem van 'transfer-pricing' bedrijven de winst binnen de groep trachten te maximeren en zo min mogelijk belasting trachten te betalen.

In het licht van Amerikaanse studies die een gelijkaardige problematiek onderzocht hebben voor de buitenlandse dochterbedrijven van firma's uit de Verenigde Staten, vermoeden we dat de effecten die we hier rapporteren voor België nog een onderschatting zijn van het belang van de vennootschapsbelasting op gerapporteerde winsten.

Referenties

- Baldwin R. and Krugman P.** (2002). Agglomeration, Integration and Tax Harmonization. Massachusetts: National Bureau of Economic Research, Working paper 9290.
- Buijnck W., Janssen B., Schols Y.** (2002) Evidence of the effect of domicile on corporate average effective tax rates in the European Union. *Journal of International Accounting Auditing & Taxation*, 11: 115-130.
- Collins J. H. and Shackelford D.A.** (1995). Corporate Domicile and Average Effective Tax Rates: The cases of Canada, Japan, the United Kingdom, and the United States. *International Tax and Public Finance*, vol. 2, n°1: 55-83.
- Collins J. H. and Shackelford D.A.** (2003). Do U.S. Multinationals face different tax burdens than do other companies? *Tax policy and the economy*, 17 (issue1): 141-168.
- Desai M., Foley C.F. and Hines J.R. jr.** (2002). Chains of ownership, Regional Tax competition and Foreign Direct Investment. Massachusetts: National Bureau of Economic Research, Working paper 9224.
- Gresik T.** (2001). The Taxing Task of Taxing Transnationals. *Journal of Economic Literature* 39: 800-838.
- Haaland J., Navaretti B. and Venables T.** (2002). Multinational Corporations and Global Production Networks: the Implications for Trade Policy. London: Centre for Economic Policy Research.
- Haufler A. and I. Wooton** (2001). Regional Tax Coordination and Foreign Direct Investment. London: Centre for Economic Policy Research, Discussion Paper n° 3063 (November).
- Haufler A. and Wooton I.** (1999). Tax Competition for Foreign Direct Investment. *Journal of Public Economics*, 71: 121-139.
- Hines J. and Rice E.** (1994). Fiscal Paradise: Foreign Tax Havens and American Business. *Quarterly Journal of Economics*, February: 149-182.
- Huizinga H. and Nicodeme G.** (2003). Foreign Ownership and Corporate Income Taxation: An Empirical Evaluation. London: Centre for Economic Policy Research, Discussion Paper n° 3952.
- Kind H.J., Midelfart K.H. and Schjelderup G.** (2001). Corporate Taxation, Multinational Enterprise and Economic Integration. London: Centre for Economic Policy Research, Discussion Paper 2753.
- Plesko G.A.** (2003). An evaluation of alternative measures of corporate tax rates. *Journal of Accounting and Economics*, 35: 201-226.
- Slemrod J.** (2004). Are corporate Tax rates or countries converging? *Journal of Public Economics*, 88: 1169-1186.
- Vandenbussche H., Janssen B. and Crabbé K.** (2005). Regional Tax Competition. Evidence for Belgium. *De Economist* (aanvaard voor publicatie in oktober).

voorheen reeds verschenen in de reeks beleidsnota:

1. De concurrentiepositie van België anno 2004: het falen van de loonnorm

door Marc De Vos, Geert Janssens, Johan Van Overtveldt

2. De relatie tussen loonlastenverlaging en jobs

door Jozef Konings

3. 'Duovaardigheid' bevorderen: op weg naar een organisatie die resultaatgerichtheid en aanpassingsvermogen met elkaar verzoent

door Julian Birkinshaw, Cristina Gibson, met Aimé Heene

4. Rusland na het communisme: een normaal land

door Andrei Shleifer en Daniel Treisman

5. Loonkosten en jobcreatie: regionale en sectorale verschillen

door Jozef Konings

6. Snelle jongens: Naar een betere intergratie van nieuwkomers in de onderneming

door Keith Rollag, Salvatore Parise, Rob Cross

Vennootschapsbelasting in Europees perspectief

Prof. Hylke Vandenbussche, hoogleraar economie aan de KU Leuven, gaat dieper in op diverse aspecten van de vennootschapsbelasting en dit zowel in Belgisch als in Europees verband. Zij komt tot het besluit dat België in termen van de reële aanslagvoet in de vennootschapsbelasting nog altijd tot de zwaarst taxerende landen van de EU behoort. Ondanks veel politieke retoriek die het tegendeel beweert, moeten wij enkel Italië laten voorgaan. Die zware aanslagvoet kost ons land overigens elk jaar opnieuw massa's investeringen én jobs.

vw Metena

Vertrekkend vanuit een economische oriëntatie doet **vw Metena** aan onderzoekswerk dat betrekking heeft op brede maatschappelijke problemen en discussies.

verantwoordelijke uitgever

vw Denktank
Sneeuwbeslaan 20
2610 Wilrijk

www.vkwmetena.be
info@vkwmetena.be